

DORINIO UGDYMO (ETIKA) BENDROJI PROGRAMA

parengė prof. Jūratė Rubavičienė ir dr. Sigita Šilingaitė

Turinys

1. Dorinio ugdymo bendrosios nuostatos	2
2. Dorinio ugdymo paskirtis	2
3. Dorinio ugdymo struktūra	2
4. Dorinio ugdymo pasiekimų sritys	3
Etika	4
1. Paskirtis	4
2. Tikslai ir uždaviniai	4
2.1. Tikslas	4
2.2. Uždaviniai	4
2.2.1 Pradinio ugdymo uždaviniai	4
2.2.2. Pagrindinio ugdymo uždaviniai	5
3. Kompetencijų ugdymas dalyku	5
4. Pasiekimų sritys	6
5. Pasiekimų raida	7
6. Mokymosi turinys	14
6.1. Mokymosi turinys 1–4 klasei	14
6.1.1. 1 klasė	14
6.1.2. 2 klasė	15
6.1.3. 3 klasė	16
6.1.4. 4 klasė	17
6.2. Mokymosi turinys 5–8 klasės	18
6.2.1. 5 klasė	18
6.2.2. 6 klasė	19
6.2.3. 7 klasė	20
6.2.4. 8 klasė	21
6.3. Mokymosi turinys. 9–10 klasės	22
6.3.1. 9 klasė	22
7.3.2 10 klasė	23
7. Pasiekimų vertinimas	25
8. Pasiekimų lygių požymiai	25

1-2 klasės	25
3-4 klasės	27
5-6 klasės	29
7-8 klasės	31
9-10 klasės	34

1. Dorinio ugdymo bendrosios nuostatos

Dorinis ugdymas skirtas kryptingam dorinių nuostatų puoselėjimui, skatinant vaiko moralinį vystymąsi link save tobulinančios ir bendradarbiaujančios asmenybės brandos.

Dorinis ugdymas pasitelkdamas teologinę ir filosofinę išmintį lavina ir tobulina moralinį mąstymą; ugdo gebėjimą etines bei religines įžvalgas bei žinias konstruktyviai taikyti praktikoje.

2. Dorinio ugdymo paskirtis

Etikos ir tikybos pamokas į darnią dorinio ugdymo visumą sieja dėmesys dvasiniam mokinio tapsmui, asmens orumui, bendrosioms žmogaus vertybėms bei bendras tikslas – sukurti mokiniams sąlygas:

- pažinti savo asmens galias ir supantį pasaulį, formuotis etiniais ir religiniais principais bei moraliniu mąstymu grįstą pasaulėžiūrą,
- ugdytis atsakingą santykį su savimi, kitais žmonėmis, visuomene ir pasauliu, gebėjimą empatiškai suprasti ir užjausti ne tik šalia esančius, bet ir patirtimi nutolusius asmenis, gebėjimą nesitaikstyti su prievartą, neteisingumą, patyčiomis, padėti kitam ištikus nelaimei,
- ugdytis darnų ekologinį sąmoningumą, tai yra kasdieninę atsakomybę už gamtą, gyvūnus ir planetos išsaugojimą.

Etikos ir tikybos pamokas skiria tai, kad etikos pamokos yra nekonfesinės, jos grindžiamos humanistiniu požiūriu ir bendrosiomis žmogaus vertybėmis. Per etikos pamokas atskleidžiama kultūrų ir religijų įvairovė, pasaulėžiūrinio apsisprendimo galimybės. Per tikybos pamokas dorinis ugdymas vyksta pabrėžiant religinę konkrečios konfesijos patirtį. Tikėjimo bendruomenės kontekste ugdymas grindžiamas asmens santykiu su Dievu ir Šventojo Rašto išmintimi, kurio požiūriu aptariamos moralės normos ir žmonių santykiai.

3. Dorinio ugdymo struktūra

Dalykas	Mokymosi metai									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Etika	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Romos katalikų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ortodoksų (stačiatikių) tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Evangelikų liuteronų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Evangelikų reformatų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Karaimų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Judėjų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Musulmonų sunitų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

4. Dorinio ugdymo pasiekimų sritys

Pasiekimų sritys Dalykai	A	B	C	D	E
Etika	Saviugda ir savisauga. <i>Aš-asmuo</i>	Dialoginis bendravimas: <i>Aš-tu</i>	Socialiniai santykiai. <i>Aš-Mes</i>	Santykis su pasauliu. <i>Aš-tai</i>	
Katalikų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bažnyčia ir liturgija	Asmens tobulėjimas ir dvasinis gyvenimas	Morale/etika arba žmogus ir pasaulis
Ortodoksų (stačiatikių) tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bažnyčia ir liturgija	Asmens tobulėjimas ir visuomenė	Moralė/etika arba žmogus ir pasaulis
Evangelikų liuteronų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bažnyčia ir liturgija	Asmens tobulėjimas ir dvasinis gyvenimas	Morale/etika arba žmogus ir pasaulis
Evangelikų reformatų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bažnyčia ir liturgija	Biblinis dvasingumas	Žmogus ir pasaulis
Karaimų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bendruomenė ir liturgija		Morale/etika arba žmogus ir pasaulis

Judėjų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida	Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi	Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas	Santykis su visuomene	Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija
Musulmonų sunitų tikyba	Šventraščio pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bendruomenė ir malda	Asmens tobulėjimas ir visuomenė	Morale/etika arba žmogus ir pasaulis

Etika

1. Paskirtis

Etikos mokomasis dalykas skirtas ugdyti sąmoningą mokinių nuostatą savęs, Kito, visuomenės, gamtos ir pasaulio atžvilgiu. Etikos pamokose mokiniai **kelia** etinius, filosofinius klausimus, padedančius geriau pažinti savo emocijas, jausmus, mintis, atveriančius dialoginio santykio su Kitu galimybę bei norą pažinti mažas ir dideles bendruomenes, kuriose kasdien gyvenama ir veikiama. Etika taip pat skirta ir žmogaus bei gamtos santykio analizei, ekologijos klausimams nagrinėti.

2. Tikslai ir uždaviniai

2.1. Tikslas

Siekama, kad etikos pamokose mokiniai turėtų sąlygas:

- ugdytis atsakingą santykį su savimi, kitais žmonėmis, visuomene, gamta ir pasauliu bei virtualia realybe, gebėjimą empatiškai suprasti ir užjausti ne tik artimus, bet ir patirtimi nutolusius asmenis, gebėjimą nesitaikstyti su prievarta, neteisingumu, patyčiomis, padėti kitam ištikus nelaimei.

2.2. Uždaviniai

2.2.1 Pradinio ugdymo uždaviniai

Siekdami etikos ugdymo tikslo, mokiniai:

- Dialogiškai bendrauja su kitu žmogumi, girdi ir išmoksta priimti kito nuomonę.
- Atpažįsta savo jausmus ir randa tinkamą jų išraiškos būdą, taip pat atpažįsta kitų žmonių jausmus ir juos empatiškai supranta. Iškilus problemoms ar krizėms – kreipiasi į suaugusius patarimo ir pagalbos.
- Mokosi dalyvauti pokalbyje su grupe, mokosi iš grupės, mokosi jausti socialinę atsakomybę už grupės narių problemas.
- Kelia klausimus apie save, Kitą, gamtą ir pasaulį, ugdo smalsumą tyrinėti pasaulį ir norą jį pažinti. Mokosi gerbti ir saugoti gamtą, gyvūnus, ugdo kasdieninę atsakomybę už gamtą.
- Mokosi sumaniai, saugiai ir atsakingai elgtis virtualioje erdvėje, saugo save ir kitus.

2.2.2. Pagrindinio ugdymo uždaviniai

Siekdami etikos ugdymo tikslo, mokiniai:

- Suvokia paauglystės, kaip pereinamojo laikotarpio, savo asmens vidinius konfliktus, susidoroja su psichologinėmis problemomis ir krizėmis, kreipiasi pagalbos.
- Ugdosi individualią ir socialinę atsakomybę už kitą asmenį. Ugdosi pagarbą ir empatiją ne tik artimiems, bet ir tolimiems asmenims (kitos socialinės grupės, rasės, šalies gyventojams)
- Gerbia grupės nuomonę, mokosi iš grupės. Kita vertus, turi drąsos išreikšti ir su grupe nesutampančią nuomonę. Mokosi kritiškai mąstyti, nesutapti su dauguma, ugdomi individualumą.
- Apmąsto planetos ir gamtinės aplinkos problemas, kelia vertybinius, moralinius, egzistencinius klausimus.
- Randa tinkamą santykį su virtualia erdve, vengia priklausomybės nuo virtualios erdvės, brangina ir vertina realybę. Nesitaiksto su prievarta ir destrukcija virtualioje erdvyje.

3. Kompetencijų ugdymas dalyku

Kompetencija	Kompetencijos raiška
4.1. Pažinimo kompetencija	Etikos dalykas skatina humanitarinį mokinių žingeidumą, jų susidomėjimą asmens tapatumu ir įvairiomis jo raiškos formomis: santykį su savimi, su kitu asmeniu, su visuomene ir gamta. Ugdomas kritinis mąstymas, kuris įgalintų savarankiškai tirti iškylančias problemas ir ugdytų “mokymosi visą gyvenimą” įgūdžius. Mokiniai skatinami reflektuoti savo mokymąsi, (įsi)vertinti patirtį ir pažangą, mokytis iš klaidų, išsikelti naujus tikslus.
4.2. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija	Tai yra pamatinė etikos dalyko kompetencija. Etikos dalyko veiklose mokiniai skatinami apmąstyti jausmų ir emocijų įvairovę, ugdomi empatiją bei emocinį intelektą, siekia dermės tarp mąstymo ir jausmų, kuris veda prie psichologinio, o taip pat ir fizinio sveikatingumo. Etikos dalyko veiklose mokiniai mokosi suvokti sveikos gyvensenos bei pačios gyvybės vertę ir prasmę, ugdomi jų tausojimo įgūdžius.
4.3. Kūrybiškumo kompetencija	Etikos dalyko veiklose ugdomas kūrybinis mąstymas, t.y. gebėjimas patiems kelti klausimus, gebėjimas inovatyviai, netradiciškai spręsti kylančius klausimus, drąsa kelti probleminius klausimus ir gebėjimas suvokti alternatyvių atsakymų galimybę. Ugdoma ištvermė ir drąsa pasitikti gyvenimo sudėtingumą. Ugdoma savarankiško mąstymo ir veikimo galia.
4.4. Pilietiškumo kompetencija	Etikos dalyko veiklose ugdoma socialinė atsakomybė ne tik už artimuosius ar draugus, bet ir nepažįstamus, svetimus, už pasaulio likimą ir gamtą. Ugdomi praktiniai pagalbos kitiems įgūdžiai. Gebėjimų srities aš-mes rakursu mokiniai ugdomi suvokti socialinio gyvenimo įvairovę, tapatumo ir kitybės dinamiką bei bendruomenės įtakos asmens tapatumui prasmę ir svarbą. Viena vertus, mokiniai ugdomi filotopijos, (t.y. meilės vietai, kurioje gyveni), kita vertus - atviros visuomenės vertybinėje perspektyvoje.
4.5. Kultūrinė kompetencija	Etikos dalyko veiklose mokiniai viena vertus susipažįsta su kultūra kaip etnografinius asmens tapatumo šaltiniu, kita vertus domisi ir kitomis kultūromis. Šiuo aspektu mokiniai ugdomi gebėjimą puoselėti ir vertinti ne tik savos, bet ir kitos etninės ar religinės grupės unikalumą: jie ugdomi savo šalies ir pasaulio piliečiais. Kita vertus jie mokosi vertinti kultūrinius reiškinius kaip neišsenkamą prasmių šaltinį, reikšmingai praplečiantį jų pasaulio ir asmens tapatumo ribas.

4.6. Komunikavimo kompetencija	Etikos dalyko veiklose mokiniai mokosi kelių pakopų komunikacijos lygmenų, kurie skiriasi pagal savas/svetimas laipsnį. Jie mokosi palaikyti empatiškus tarpusavio santykius ne tik su šeimos nariais ar draugais, bet ir suvokti tolerantiškos komunikacijos galimybę su socialiai nutolusiais asmenimis bei grupėmis. Mokiniai palaipsniui ugdomi gebėjimą ne tik būti komunikacijos recipientais, bet ir aktyvūs jos kūrėjai, socialinių projektų iniciatoriai bei vykdytojai. Išskirtinis dėmesys skiriamas virtualiosios komunikacijos etiniams aspektams. Mokiniai skaito ir patys komunikuoja ne tik rašytinius, bet ir vizualiuosius ar garsinius ženklus, tobulina multimodalios komunikacijos įgūdžius.
--------------------------------	---

4. Pasiekimų sritys

Pasiekimų sritis	Pasiekimai
4.1 (A) Saviugda ir savisauga. <i>Aš–Asmuo</i>	<ul style="list-style-type: none"> – (A1) Pažįsta savo unikalumą – (A2) Pažįsta savo jausmus – (A3) Savisauga, sveikata, valia, ištvermė – (A4) Aš ir virtualumas
4.2 (B) Dialoginis bendravimas. <i>Aš–Tu</i>	<ul style="list-style-type: none"> – (B1) Kitas kaip draugas – (B2) Kitas kaip artimas – (B3) Kitas kaip svetimas – (B4) Virtualus Kitas
4.3 (C) Socialiniai santykiai. <i>Aš–Mes</i>	<ul style="list-style-type: none"> – (C1) Aš ir šeima – (C2) Aš ir draugai – (C3) Aš ir bendruomenė – (C4) Aš ir virtuali bendruomenė
4.4 (D) Santykis su pasauliu. <i>Aš–Tai</i>	<ul style="list-style-type: none"> – (D1) Aš ir augmenija – (D2) Aš ir gyvūnija – (D3) Aš ir ekologija – (D4) Ekologija virtualybėje

5. Pasiekimų raida

1-2 mokymosi metai	3-4 mokymosi metai	5-6 mokymosi metai	7-8 mokymosi metai	9-10 mokymosi metai
A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo				
A1. Pažįsta savo unikalumą				
Pasakoja apie save, savo pomėgius, aplinką. Atranda savarankiško, kūrybinio mąstymo patyrimą.	Įvardija savo unikalumą: pomėgius, pasiekimus, gebėjimus, asmenines savybes. Praktikuoja savarankišką kūrybinį mąstymą.	Įžvelgia savo unikalumą, pateikia pavyzdžių, geba save pristatyti, įvardija savo unikalumą: pomėgius, požiūrį, tikslus. Tobulina savo kūrybinio ir kritinio mąstymo įgūdžius.	Analizuoja savo unikalumą per įvairius kontekstus: gebėjimus, mąstymą, kūrybiškumą, pomėgius, siekius. Geba kritiškai įvertinti savo pačios/paties kritinį ir kūrybinį mąstymą.	Suvokia save kaip autentišką, konstruktyviai veikiančią ir savarankiškai mąstančią ir giliai jaučiančią asmenybę. Analizuoja savo unikalumą ir geba kelti su tuo susijusius tikslus, svarsto autentiškus ateities pasirinkimus. Suvokia savo kūrybinio ir kritinio mąstymo unikalumą ir nepakartojamumą.
A2. Pažįsta savo jausmus				
Atpažįsta ir geba įvardinti pagrindines teigiamas ir neigiamas emocijas ir jausmus. Neigiamus jausmus (pyktį, agresiją) mokosi išreikšti tinkamais būdais. Priima suaugusiųjų pagalbą, jei nesupranta ir nevaldo savo neigiamų emocijų ir jausmų.	Vertina teigiamas emocijas ir gyvenimo džiaugsmą. Neigiamus jausmus (pyktį, agresiją) mokosi išreikšti tinkamais būdais. Geba kreiptis pagalbos, jei nesupranta ir nevaldo savo neigiamų emocijų ir jausmų.	Diskutuoja apie paauglystės kaip pereinamojo laikotarpio galimus asmens vidinius konfliktus. Ugdo pozityvų mąstymą apie savo gyvenimą, geba pateikti pavyzdžių iš savo patirties, kaip jautėsi įvairiose situacijose. Geba kreiptis pagalbos, jei nesupranta ir nevaldo savo neigiamų emocijų ir jausmų.	Domisi ir mokosi atpažinti savo asmens vidinius konfliktus, galimas psichologines krizes ir kreipiasi pagalbos. Žino kaip suvaldyti agresiją ir stresą. Geba kreiptis pagalbos, jei nesupranta ir nevaldo savo neigiamų emocijų ir jausmų.	Priima jausmus kaip svarbią savo savarankiškos asmens dalį, geba juos analizuoti, suprasti, pateikti pavyzdžių iš savo patirties, moka suvaldyti stresą, nerimą, kitus destruktivius jausmus sau labiausiai tinkančiu būdu. Geba kreiptis pagalbos, jei nesupranta ir nevaldo savo

				neigiamų emocijų ir jausmų.
A3. Savisauga, sveikata, valia, ištvermė				
Susipažįsta su situacijomis, kurios gali būti pavojingos ir geba suprasti kaip saugoti savo sveikatą. Mokosi saugoti savo sveikatą ir psichologinę, asmeninę erdvę. Ugdosi praktinių įgūdį pasakyti "ne", "stop", "man nepatinka". Atpažįsta valią kaip asmens savybę. Sužino apie ištvermės fenomeną.	Supranta valios ugdymo svarbą. Mokosi ugdyti sveiką kūną ir saugotis nuo išorinių pavojų, argumentuoja kokių situacijų reikia vengti, geba nubrėžti asmeninės erdvės ribas. Domisi valios ugdymu. Mokosi suprasti įvairius ištvermės aspektus.	Supranta sveikos emocinės ir fizinės gyvensenos prasmę. Argumentuoja kodėl svarbu vengti žalingų įpročių ir kodėl svarbu išmokti pasakyti "ne". Praktikuoja valios ugdymą. Ugdo ištvermę kasdieniais veiksmais.	Saugo savo ir kitų emocinę sveikatą, atpažįsta ir geba taikiai pasipriešinti žodiniam ar fiziniam smurtui, geba kreiptis pagalbos. Mokosi sveikos gyvensenos įpročių. Valingai vengia žalingų įpročių. Praktikuoja ištvermę kasdienėse situacijose.	Praktikuoja sveiką gyvenseną ir mitybą. Skiria laiko savo emocinei sveikatai, ir sveikatingos savijautos refleksijai. Ugdosi pozityvų santykį su pasauliu ir džiaugsmą dėl gebėjimo valingai valdyti savo gyvenimą, saugo savo asmenines ribas. Praktikuoja ištvermę kasdienėse situacijose.
A4. Aš ir virtualumas				
Susipažįsta su virtualia erdve ir jos galimybėmis. Mokosi su suaugusiųjų pagalba tiksliai planuoti naudojimosi virtualia erdve laiką ir laikytis susitarimų.	Mokosi suprasti kaip veikia virtuali erdvė ir moka saugiai pasinaudoti jos teikiamomis galimybėmis, tačiau supranta ir saikingo medijų naudojimo (laikantis susitarimų) svarbą, su suaugusiųjų pagalba planuoja laiką virtualioje erdvėje.	Saugiai išnaudoja savo asmens intelektualiniam tobulėjimui technikos atveriamas galimybes, tačiau supranta ir vertina realybės svarbą. Mokosi savarankiškai planuoti laiką virtualioje erdvėje.	Mokosi kritiškai įvertinti priklausomybę nuo virtualios erdvės. Mokosi saugoti savo asmeninius duomenis naudojantis medijomis.	Saugo savo asmens duomenų privatumą virtualioje erdvėje, diskutuoja apie neatsakingo virtualios erdvės naudojimo pasekmes.
B. Dialoginis bendravimas. Aš-Tu				
B1. Kitas kaip draugas				
Geba suprasti gero santykio su Kitu kaip draugu vertę. Nori turėti draugę/draugą. Mokosi suprasti Kitą, pažįsta Kito mąstymo, jausmų, elgesio, pomėgių unikalumą.	Geba užmegzti draugystės ryšį su Kitu bendraamžiu. Geba vertinti santykį su Kitu. Mokosi empatiškai ją/jį suprasti. Geba	Vertina draugystę. Supranta konflikto su Kitu kaip draugu galimybę ir konstruktyvaus jo sprendimo svarbą. Suvokia išdavystės pavojų ir vertina	Konstruktyviai siekia išsaugoti draugystę. Geba išgyventi atsidavimo Kitam kaip draugui jausmą ir geba jausti pagarbą Kito prierašumui. Iškilus	Geba kurti su Kitu draugystės santykį. Geba dialogiškai aptarti galimai kylančios kovos ar tarpusavio konkurencijos problemas. Geba

<p>Geba savarankiškai išspręsti nedidelę konfliktinę situaciją, kreipiasi pagalbos, jei pats konflikto išspręsti negali. Siekia nepakenkti Kito asmens kūnui ir sveikatai.</p>	<p>suprasti atleidumo ir atsiprašymo svarbą. Geba priimti Kito unikalumą, įvardina kas jungia, kas skiria besimokantį ir jo bendraamžius. Geba priimti ir empatiškai suprasti Kito mąstymą ir jausmus. Siekia nepakenkti Kito asmens kūnui ir sveikatai.</p>	<p>atsidavimą Kitam kaip draugui ir jaučia pagarbą Kito prierašumui. Empatiškai įsijaučia į Kito problemas. Supranta manipuliacijos Kitu ydingumą ir pagarbaus santykio su draugu savaiminį vertingumą. Siekia nepakenkti Kito asmens kūnui ir sveikatai. Siekia diskutuoti su Kitu apie tarpusavio panašumus ir skirtumus, priima Kito unikalumą.</p>	<p>išdavystės problemai – geba apie tai pasikalbėti ir krizę išspręsti. Empatiškai įsijaučia į Kito problemas. Geba užjausti, atsiprašyti. Supranta manipuliacijos kitu ydingumą ir pagarbaus santykio su draugu savaiminį vertingumą. Supranta ir priima Kitą kartu su jo gyvenamuoju pasauliu, jo autentiška aplinka. Siekia nepakenkti Kito asmens kūnui ir sveikatai.</p>	<p>suklydus priimti kaltę ir atsiprašyti. Geba atsakingai vertinti galimai užsimezgiusius meilės jausmus. Siekia nepakenkti Kito asmens kūnui ir sveikatai. Geba diskutuoti ir bendradarbiauti su Kitu.</p>
--	--	--	---	---

B2. Kitas kaip artimas

<p>Geba suprasti gero santykio su Kitu kaip kiekvienu iš šeimos narių vertę. Mokosi verbalizuoti santykiuose su Kitu kaip suaugusių artimuoju kylančias problemas. Geba suprasti gero santykio su Kitu kaip mokytoju vertę.</p>	<p>Geba vertinti meilės jausmą santykiuose su Kitu kaip šeimos nariu. Geba suprasti tarpusavio pagalbos būtinumą. Supranta atsakomybės už Kitą kaip jaunesnį šeimos narį svarbą. Mokosi verbalizuoti santykiuose su Kitu kaip suaugusių artimuoju kylančias problemas. Geba suprasti gero santykio su Kitu kaip mokytoju vertę. Geba dialogiškai artikuliuoti savo problemas.</p>	<p>Supranta konflikto su Kitu kaip suaugusiuoju artimuoju ar mokytoju galimybę. Apmąsto to priežastis, pavojus ir galimas išeitis. Žino įvairių konflikto sprendimo būdų, mokosi juos pritaikyti bei taktiškai, ramiai spręsti konfliktines situacijas.</p>	<p>Įsisąmonina konflikto su kitu kaip suaugusiuoju artimuoju ar mokytoju galimybę. Apmąsto to priežastis, pavojus ir praktiškai ieško galimų išeičių. Supranta amžiaus tarpsnių lūkesčių, galimybių ir raiškos skirtis. Empatiškai jausmais atliepia kitų amžiaus tarpsnių Kito problemoms. Ieško bendradarbiavimo, Kreipiasi pagalbos. Geba argumentuoti savo poziciją konfliktinėje situacijoje ir išklaudyti Kito argumentų, geba logiškai rasti tinkamiausią</p>	<p>Geba suprasti ir empatiškai atjausti Kitą kaip kitos amžiaus grupės narį. Geba praktiškai padėti, geba globoti, geba prisiimti asmeninę ir socialinę atsakomybę. Įgyvena autentiškus santykius su Kitu kaip tėvu ar kitu kaip mokytoju. Diskutuoja, argumentuoja savo požiūrį, priima Kito kaip suaugusiojo požiūrį, geba atsiprašyti, jei yra neteisisus.</p>
---	---	---	--	---

			konflikto sprendimo būdą.	
B3. Kitas kaip svetimas				
Geba vystyti trumpą pokalbį su Kitu. Mokosi priimti Kito kitoniškumą. Paaiškina kuo patyčios skiriasi nuo konflikto.	Geba mąstyti apie priešiško kitam kaip nepažįstamajam pavyzdžius. Geba suprasti santykio su Kitu kaip nepažįstamu suaugusiu sudėtingumą: mokosi pasitikėjimo ir atsargumo. Nepritaria patyčioms.	Geba suprasti pozityvaus ir tolerantiško santykio su Kitu kaip nepažįstamu bendraamžiu vertę. Apmąsto galimos agresijos Kitam kaip nepažįstamajam ištakas ir jos įveikos galimybes. Apmąsto ir supranta patyčių destruktinę žalą. Ieško pozityvių išeičių. Mokosi diskutuoti su Kitu įvairiomis temomis ir gebėti siekti bendro tikslo.	Mokosi dialogiškai diskutuoti su Kitu kaip nepažįstamuoju. Suvokia galimos agresijos Kitam kaip nepažįstamajam ištakas ir pripažįsta jos destruktinę žalą. Apmąsto ir supranta, pripažįsta patyčių destruktinę žalą, geba joms pasipriešinti, ieško pozityvių išeičių.	Geba kurti konstruktyvius santykius su Kitu kaip nepažįstamuoju. Geba suvokti skirties svarbą ir geba mokytis iš skirties. Geba savo tolerancijos pavyzdžiu daryti įtaką Kitam. Geba vertinti Kitą kaip savaiminę vertybę ir konstruktyviai spręsti galimai išskylančius konfliktus.
B4. Virtualus Kitas				
Susipažįsta su bendravimo su kitu taisyklėmis mokymosi bei bendravimo platformose. Mokosi virtualaus bendravimo etikos ir etiketo. Mokosi kritiškai vertinti santykį su Kitu kaip virtualiu draugu.	Geba taikyti bendravimo virtualioje erdvėje taisykles, bendrauja mandagiai, gerbia virtualų Kitą. Suvokia virtualiosios erdvės sudėtingumą. Vertina santykius su realiais draugais labiau už virtualų bendravimą.	Suvokia gyvenimo vertę virtualybės atžvilgiu. Virtualioje erdvėje vengia patyčių. Geba rašyti mandagias, pagarbias žinutes, laiškus, vengia necenzūrinio 'slengo'.	Geba diskutuoti su virtualiu Kitu socialiniuose tinkluose, virtualiose bendravimo platformose, gerbia Kito nuomonę, privatumą. Virtualioje erdvėje ne tik vengia patyčių, necenzūrinio 'slengo', bet ir priešinasi pastebėtoms patyčioms Kito atžvilgiu, gina ją/ji.	Geba sumaniai (išmintingai, protingai, atvirai, lanksčiai), empatiškai ir pagarbiai, saugant tiek savo, tiek Kito privatumą dialogiškai bendrauti su Kitu virtualioje erdvėje.
C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes				
C1. Aš ir šeima				
Papasakoja apie savo šeimos narius, jų veiklą, pomėgius. Mokosi suprasti, kad šeimos yra skirtingos,	Mokosi vertinti ir plėtoti savo santykius su artimais ir tolimais šeimos nariais. Suvokia savo	Geba vertinti šeimos instituciją. Puoselėja pozityvų santykį su šeimos nariais. Mokosi įvardinti santykiuose su šeima	Geba kūrybiškai puoselėti savo santykius su šeima ir tarp šeimos narių. Argumentuoja ir dialogiškai ieško	Mokosi priimti asmeninę ir socialinę atsakomybę per konkrečią pagalbą šeimos nariams.

mokosi gerbti šeimos modelių įvairovę.	šeimos autentiškumą.	kylančias problemas, ieško jų sprendimo būdų.	šeimos problemų sprendimo būdų.	Domisi šeimos genealogija, gerbia savo protėvius ir kuria savo autentišką buvimo būdą.
C2. Aš ir draugai				
Vertina draugų turėjimą. Mokosi aptarti savo santykius su artimais draugais. Susipažįsta su empatijos fenomenu. Mokosi diskutuoti su klasės draugais kaip <i>tyrimo bendruomenės</i> nariais. Supranta diskusijos ir argumento svarbą.	Mokosi empatiškai suvokti ir atliepti į draugams kylančias problemas. Nori pasidalinti mintimis ir savo patirtimi, mokosi diskutuoti ir argumentuoti su artimais draugais arba klasės draugais kaip <i>tyrimo bendruomenės</i> nariais. Mokosi kantrybės išklausti kitų nuomones. Mokosi iš kitų bendraamžių.	Vertina diskusiją su klasės draugais kaip tyrimo bendruomenės nariais. Vertina argumentavimo būtinumą. Geba įvardinti santykiuose su artimais arba klasės draugais kylančias krizes ir problemas. Mokosi empatijos ir pakantumo kitokiai nuomonei. Mokosi drąsos pasipriešinti neteisingai daugumos nuomonei.	Savarankiškai praktikuoja diskusiją su klasės draugais kaip tyrimo bendruomenės nariais. Tobulina argumentavimo galimybę. Mokosi iš kitų. Geba konstruktyviai ir empatiškai spręsti draugams kylančias problemas. Pataria ir paskatina artimus draugus arba klasės draugus kreiptis pagalbos, jei mato jos būtinybę. Geba drąsiai pasipriešinti neteisingai daugumos nuomonei.	Pripažįsta empatiją, diskusiją ir argumentavimą, kaip socialinės komunikacijos būdus. Geba pagrįstai argumentuoti. Atskiria <i>sofistinių</i> išvedžiojimą nuo tikrojo įsitikinimo pagrindimo. Siekia turėti bendraminčių, draugų, priima kitų autentiškumą ir puoselėja savąjį. Geba kitiems parodyti kitiems drąsios, savarankiškos laikysenos pavyzdį.
C3. Aš ir bendruomenė				
Gebą aptarti savo santykį su platesne bendruomene, kurioje gyvena. Mokosi įvardinti skirtingas socialines, religines ir tautines bendruomenes, susipažįsta su jų išskirtinumu ir tolerancijos kitybei fenomenu.	Mokosi kurti pozityvų santykį su platesne bendruomene, kurioje gyvena nariais, vertina gyvenimą bendruomenėje ir domisi jos istorija. Suvokia empatiško santykio su kitų religinių, tautinių ir socialinių bendruomenių nariais svarbą.	Mokosi vertinti ne tik savo artimą bendruomenę, bet ir savo tautą, valstybę bei kitas tautas, domisi jų istorija bei religija. Geba įvardinti savo santykiuose su bendruomene kylančias problemas ir krizes. Geba suvokti tarp skirtingų bendruomenių	Gebą vertinti ne tik savo artimą bendruomenę, bet ir savo tautą bei kitas tautas, gilinasi į jų istoriją ir religijas. Geba pasiūlyti konstruktyvius dialoginio santykio tarp skirtingų bendruomenių būdus. Vertina socialinę tarnystę ir besąlygišką pagalbą	Suranda <i>aristotelišką aukso vidurį</i> tarp tautinių ir globalaus pasaulio, pasaulietinių ir religinių vertybių. Toleruoja vertybinį pliuralizmą. Geba prisiimti socialinę atsakomybę ne tik už savo, bet ir kitų bendruomenių narius. Aktyviai

		kylančias įtampas diskutuoti su kitų bendruomenių nariais.	socialiai jautrioms bendruomenės grupėms.	savanoriauja, padeda socialiai jautrioms bendruomenėms.
C4. Aš ir virtuali bendruomenė				
Mokosi naudotis mokytojų pasiūlytais savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais. Domisi kūrybiškai pateikta etnologine video medžiaga.	Mokosi naudotis mokytojų pasiūlytais savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais. Mokosi patirti empatiją kitoniškam asmeniui per animaciją ir kritiškai bei kūrybiškai mąstyti skatinančią dokumentiką.	Mokosi pasirinkti savo amžiaus tarpsniui tinkamus multimodalaus ugdymo metodus ir mokosi kritiškai suprasti necenzūruotos, destruktivos medžiagos žalą. Geba patirti empatiją kitoniškam asmeniui per meninius filmus, foto bei interneto meną ir kritiškai bei kūrybiškai mąstyti skatinančią dokumentiką. Atranda nacionalinį kiną.	Geba pasirinkti savo amžiaus tarpsniui tinkamus multimodalaus ugdymo metodus ir geba kritiškai suprasti necenzūruotos, destruktivos medžiagos žalą. Suvokia kibernetinio nesaugumo grėsmę. Geba patirti empatiją kitoniškam asmeniui per meninius filmus, foto bei interneto meną ir kritiškai bei kūrybiškai mąstyti skatinančią dokumentiką. Vertina nacionalinį kiną.	Geba pasirinkti savo amžiaus tarpsniui tinkamus multimodalaus ugdymo metodus ir kritiškai supranta necenzūruotos, destruktivos medžiagos žalą. Geba patirti empatiją kitoniškam asmeniui per meninius filmus, foto bei interneto meną ir kritiškai bei kūrybiškai mąstyti skatinančią dokumentiką. Gilinasi į nacionalinį kiną.
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai				
D1. Aš ir augmenija				
Geba suvokti ir aptarti savo santykius su augmenija. Mokosi atskirti pagrindinius augalus. Mokosi suprasti augalo poreikius, jų ypatingumą. Mokosi auginti ir rūpintis augalais praktiškai.	Geba suvokti savo atsakomybę už augmenijos puoselėjimą. Mokosi įvertinti augalų įvairovę ir atpažinti įvairius sveikatai naudingus augalus. Mokosi auginti ir rūpintis augalais praktiškai.	Geba praktiškai dalyvauti augmenijos puoselėjimo projektuose. Vertina augalų įvairovę, mokosi atpažinti ne tik įvairius sveikatai naudingus augalus, bet ir saugo savo sveikatą ir susipažįsta su nuodingais augalais. Mokosi auginti skirtingus augalus ir rūpintis jais praktiškai.	Geba pasiūlyti naujų idėjų augmenijos puoselėjimui ir jas praktiškai išbando mokyklos ar savo namų aplinkoje. Geba žavėtis nematomu augalų gyvenimu. Supranta augalų prasmę žmonių gyvenimui ir planetos likimui. Išbando savanorystę gamtos saugos projektuose parkuose, miškuose, gamtoje.	Geba prisiimti socialinę atsakomybę už savo aplinkos augmenijos saugą ir suvokti pasaulinius šios atsakomybės aspektus. Suvokia gamtos pirmapradiškumą. Išbando savanorystę gamtos saugos projektuose parkuose, miškuose, gamtoje.

D2. Aš ir gyvūnija				
Geba suvokti ir aptarti savo santykius su gyvūnija. Mokosi priiimti atsakomybę už naminį gyvūną. Mokosi tinkamos elgsenos susidūrus su laukiniais gyvūnais. Mokosi saugoti savo sveikatą ir nepažeisti gyvūno.	Geba priiimti atsakomybę už naminius gyvūnus. Atpažįsta pagrindinius laukinius gyvūnus, domisi jų elgsena ir vidiniu gyvenimu. Apmąsto savo giminišką artumą gyvūnui ir galimą gyvūno baimę.	Apmąsto žmogaus skirtingumą nuo gyvūno. Geba priiimti atsakomybę už naminius gyvūnus bei, jei yra galimybė, laukinius gyvūnus, ypač paukščius.	Vertina žmogaus ir gamtos harmoniją. Geba reflektuoti žmogaus atsakomybę už gyvūnus ir suvokia galimą jų išnaudojimą. Apmąsto beglobių gyvūnų problemos priežastis. Susipažįsta su savanorystės gyvūnų globos įstaigose galimybėmis.	Vertina savo giminišką artumą gyvūnui. Suvokia gamtos pirmapradiškumą. Geba priiimti socialinę atsakomybę už gyvūniją ir suvokti globalinius šios atsakomybės aspektus. Aktyviai savanoriauja gyvūnų globos įstaigose.
D3. Aš ir ekologija				
Geba papasakoti savo aplinkos ir planetos ekologiniam saugumui svarbias problemas. Mokosi rūšiuoti šiukšles ir suvokia to prasmę.	Geba suvokti savo atsakomybę už ekologinį savo aplinkos ir planetos saugumą. Susipažįsta su ekologiniais principais ir mokosi juos taikyti namų aplinkoje.	Geba priiimti praktinę atsakomybę už ekologinį savo aplinkos ir planetos saugumą. Susipažįsta su ekologiniais principais ir mokosi juos taikyti ne tik savo namų aplinkoje, bet ir gamtoje.	Geba reflektuoti globalinių ekologinių problemų svarbą ir derinti jas su artimiausios aplinkos puoselėjimu. Susipažįsta su ekologiniais principais ir mokosi juos ne tik patys taikyti, bet ir skatina kitus tai daryti ir savo namų aplinkoje ir gamtoje.	Geba priiimti socialinę atsakomybę už ekologinį artimiausios aplinkos būvį ir suvokti globalinius šio reiškinio aspektus. Geba generuoti idėjas ir plėtoti projektus ekologinėmis temomis. Taiko ekologinius principus savo namų aplinkoje.
D4. Ekologija virtualybėje				
Mokosi naudotis savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais. Domisi pasakomis (internete) animaciniais filmais, apie gyvūniją ir gamtą.	Geba naudotis savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais. Domisi meniniais ir dokumentiniais filmais apie gyvūniją ir gamtą.	Sugeba naudotis savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais. Fotografuoja gyvūniją ir gamtą. Kuria fotomontažus apie gamtą ir gamtosaugines problemas.	Sugeba naudotis savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais. Filmuoja gyvūniją ir gamtą. Kuria video projektus apie gamtą ir gamtosaugines problemas.	Sugeba naudotis savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais. Aktyviai įsitraukia į ekologinės saugos projektus virtualioje erdvėje.

6. Mokymosi turinys

6.1. Mokymosi turinys 1–4 klasei

6.1.1. 1 klasė

A Saviugda ir savisauga. *Aš-asmuo*

A1 Pažįsta savo unikalumą. Kaip išmokti mąstyti ir kelti klausimus? Mano asmenybė: kas aš esu? Kuo skiriuosi nuo kitų ir kuo esu į kitus panašus? Savirefleksija - laikas sau. Ar skiriu laiko sau? Kodėl jis reikalingas?

A2 Pažįsta savo jausmus. Pyktis ir švelnumas: Kas yra jausmai? Kada jie kyla? Kada aš supyktu? Kodėl? Kada aš būnu švelnus? Kodėl? Kas man padeda išsklaidyti pyktį?

A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvermė. Sveikata: Jei sergu ar blogai jaučiuosi - visų pirma pajuntu, kad turiu kūną kūną. Kodėl? Kodėl man patinka būti sveikam, nors tada pamirštu savo kūną? Kas tas mano kūnas? Ką darau, kad būčiau sveikas?

A4 Aš ir virtualumas. Ar man smalsu sužinoti, kaip veikia internetas? Kuo jis man naudingas, kuo pavojingas?
[Integraciniai ryšiai: fizinis ugdymas, dailė](#)

B Dialoginis bendravimas: *Aš-tu*

B1 Kitas kaip draugas: Ar noriu turėti draugę/draugą? Ar turiu draugę/draugą? Kokios draugo savybės man labiausiai patinka? O kurios – nepatinka? Kokios mano savybės nepatinka draugui? O kurios – patinka?

B2 Kitas kaip artimas: šeima ir mokytojai: Ar stengiuosi padėti savo šeimos nariams? Ar jie padeda man? Kodėl man svarbus yra geras santykis su kiekvienu šeimos nariu? Kodėl svarbus geras santykis su mokytoju?

B3 Kitas kaip svetimas: Kodėl svarbu domėtis Kitu ir su juo nuoširdžiai kalbėtis? Kaip elgiuosi, kai sutinku nepažįstamą bendraamžį ir jis man patinka? O jei nepatinka?

B4 Virtualus Kitas: Kai matau savo tikrą draugą kompiuterio ekrane – ar nepasiilgstu jo realybėje?

[Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos.](#)

Socialiniai santykiai. *Aš-Mes*

C1 Aš ir šeima: Ko mane moko šeima? Kodėl šeimoje jaučiuosi saugiai? O kada – nesijaučiu saugiai? Ar kartais galvoju apie senelius, tetas, dėdes? Kodėl jie tau svarbūs?

C2 Aš ir klasės draugai: Ar man įdomu klausytis ką kalba ir mąsto klasės draugai? O jie – ar išklauso mane? Kaip išmokti nutilti ir išklausti kitą?

C3 Aš ir bendruomenė: Bendruomenė: Kokie dar žmonės be šeimos ir klasės draugų mane supa? Kokiai bendruomenei aš priklausau? Ar žinau kiek mano mieste gyvena skirtingų kultūrų žmonių? Kokios tai kultūros?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Animacija ir pasakos. Kokie animaciniai filmai man patinka? Kokie animacinių filmų, pasakų personažai patinka ar nepatinka, kodėl? Ar galiu sužinoti internete įdomių dalykų apie savo šalies žmones? Ar žinau animacinių filmų, kur veiksmas vyktų ne mano šalyje? Kokia tai šalis? Kokios būna šalys? Kokiuose kontinentuose? Ar man įdomu?

[Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.](#)

D Santykis su pasauliu. *Aš-tai*

D1 Aš ir augmenija: Kokius augalus pažįstu? Kuo mane stebina augalai? Ar žinau, o gal ir pažįstu žmonių, kurie rūpinasi augalais? Kaip manau, kodėl jie tai daro?

D2 Aš ir gyvūnija: Kokius gyvūnus pažįstu? Kuo mane stebina gyvūnai?

Ar žinau, o gal ir pažįstu žmonių, kurie rūpinasi gyvūnais? Kaip manau, kodėl jie tai daro?

D3 Aš ir ekologija: Kodėl svarbu nemėtyti šiukšlių į visas puses? Ar suprantu kas yra šiukšlių rūšiavimas? Kodėl jis yra svarbus?

D4 Ekologija virtualybėje: Kokios pasakos knygoje ar internete apie augalus ir gyvūnus man labiausiai patinka? Kodėl?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.1.2. 2 klasė

A Saviugda ir saviauga. Aš-asmuo

A1 Pažįsta savo unikalumą: Kodėl esu toks koks esu? Kuo kiti panašūs į mane ir kuo skiriasi? Ar mėgsti būti vienas, ar visgi man smagiau su kitais?

A2 Pažįsta savo jausmus: Liūdesys ir džiaugsmas: Kodėl mano jausmai dažnai būna labai prieštaringi? Kodėl aš nuliūstu? Kaip pralinksmeju? Kodėl ir kada aš džiaugiuosi? Kas man padeda išsklaidyti liūdesį?

A3 Saviauga, sveikata, valia, ištvermė: Valia: Ar žinau, kas yra valia? Kas yra valingas žmogus? Ar noriu turėti stiprią valią? Kam ji reikalinga?

A4 Aš ir virtualumas: Ar susimąstau, kodėl žmogus išrado kompiuterį? Ar galiu be jo apsieiti? Ar moku planuoti darbo su juo laiką?

Integraciniai ryšiai: dailė, pasaulio pažinimas.

B Dialoginis bendravimas: Aš-tu

B1 Kitas kaip draugas: Ką darau, kai draugas nuliūsta? Kaip paguodžiu draugą? Kaip taikausi su draugu, jeigu kartais susipykstu?

B2 Kitas kaip artimas: šeima ir mokytojai: Kodėl mano santykis su skirtingais šeimos nariais yra skirtingas? Kam pasiguodžiu, jei susipykstu su kuriuo nors iš šeimos narių? Kodėl man svarbus geras santykis su mokytoju? Kaip jis atsiranda?

B3 Kitas kaip svetimas: Jei į klasę ateina naujokas išoriškai kitoks negu aš – ar būsiu jam draugiškas? Ar būtų įdomu, jei visi žmonės atrodytų vienodai?

B4 Virtualus Kitas: Ar moku mandagiai bendrauti su savo draugu virtualioje realybėje?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

Socialiniai santykiai. Aš-Mes

C1 Aš ir šeima: Kodėl ir du žmonės gyvendami gali būti šeima? Kada šeima yra laiminga? Kas trukdo jos narių laimei?

C2 Aš ir klasės draugai: Kaip išmokti išgirsti ką sako kiti? Kaip išmokti argumentuoti, kad kiti tave suprastų? Apie ką man įdomu kalbėtis su klasės draugais? Kada lengva, kada sunku kalbėtis?

C3 Aš ir bendruomenė: Tikėjimas: ką žinau apie tikėjimą? Ar pažįstu tikinčių žmonių? Ar žinau kiek mano mieste gyvena skirtingų religinių tikėjimų žmonių? Kokių? Kuo šios bendruomenės skiriasi viena nuo kitos, kuo yra panašios?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Kokios geros animacinių filmų, knygų, pasakų personažų savybės, kokios blogos? Ar esu skaitęs knygų, kur veiksmas vyktų ne mano šalyje? Kokios tai šalys? Kokiose žemynuose? Ar man įdomu? Koks lietuvių rašytojas vaikams man yra įdomiausias? O užsienio rašytojas? Kokios šalies?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, pasaulio pažinimas.

D Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1 Aš ir augmenija: Kaip reikia rūpintis augalais? Kaip galiu padėti jiems augti? Kaip galiu pakenkti? Jei turėčiau savo darželį kokius augalus sodinčiau? Kodėl? Ar man patiktų rūpintis augalais?

D2 Aš ir gyvūnija: Kaip reikia rūpintis gyvūnais? Kaip galiu jiems padėti? Kaip galiu pakenkti?

Jei šeima man leistų turėti naminį gyvūną – kokio gyvūno norėčiau? Ar sugebėčiau juo pasirūpinti pati/pats? Kokių istorijų galiu papasakoti apie savo naminius gyvūnus?

D3 Aš ir ekologija: Ar sugebu atskirti plastmasę nuo kitų medžiagų? Ar žinau, kodėl plastmasiniai gaminiai teršia gamtą? Kodėl svarbu juos rūšiuoti?

D4 Ekologija virtualybėje: Kokie animaciniai filmukai ir kokios knygos apie augalus ir gyvūnus man labiausiai patinka? Kodėl? Kaip filmuko personažai jaučiasi gamtoje? Kodėl jie domisi gamta? Kodėl ji jiems atrodo baugi, bet kartu ir įdomi bei paslaptinga?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.1.3. 3 klasė

A Saviugda ir savisauga. *Aš-asmuo*

A1 Pažįsta savo unikalumą: Kas būtų, jeigu būčiau kitoks? Ar norėčiau būti kitoks? Kas mane domina, kokie mano pomėgiai?

A2 Pažįsta savo jausmus: Baimė ir drąsa: Ko aš bijau? Kodėl? Kada tampu drąsi, -us? Kodėl? Kaip susidraugauju su baimė? Kas yra baimė? Kaip jaučiamės, jausdami baimę? Ar teko kada bijoti? Ar jaučiame baimę vien tik įsivaizduodami? Kodėl bijome nežinios?

A3 Savisauga, sveikata, valia, išvermė: Saugumas: Ar žinau, kas man kelia grėsmę? Kaip saugau savo sveikatą ir savo gyvybę? Kodėl tai svarbu? Kas yra kūno kalba?

A4 Aš ir virtualumas: Ar man įdomu, kodėl žmonės bendrauja internetu? Ar moku tinkamai juo bendrauti? Kuo virtualus bendravimas skiriasi nuo kitų bendravimo formų? Ar saugau savo asmeninius duomenis? Ar saugau kitų žmonių asmeninius duomenis?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

B Dialoginis bendravimas: *Aš-tu*

B1 Kitas kaip draugas: Kaip susidraugauju? Ką daryti, jei draugas išduoda? Kaip mokausi pažinti draugą? Kaip mokausi jai/jam atleisti? Kaip mokausi užjausti?

B2 Kitas kaip artimas: Kodėl myliu savo šeimos narius? Kuo ši meilė skiriasi nuo draugystės? O kuo panaši? Kaip dažnai kalbuosi su savo šeimos nariais? Su kuriais daugiausia? Apie ką? Ar moku tinkamai bendrauti su mokytoju kaip su vyresniu žmogumi?

B3 Kitas kaip svetimas: Kokiais neartimais ar nepažįstamais suaugusiais žmonėmis pasitikiu? Ar moku atpažinti, kada suaugęs nepažįstamas žmogus yra tiesiog draugiškas, o kada – kelia grėsmę? Kokie suaugę gali kelti grėsmę vaikams?

B4 Virtualus Kitas: Ar bendraudamas su draugu virtualioje erdvėje neišduodu savų paslapčių? O draugo?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, pasaulio pažinimas.

C Socialiniai santykiai. *Aš-Mes*

C1 Aš ir šeima: Ar moku gerbti kito žmogaus paslaptį? Ar saugau šeimos paslaptis? Kodėl? Pavyzdžiui, ar neskaitau kitiems šeimos nariams adresuotų laiškų?

C2 Aš ir klasės draugai: Kaip išmokti palyginti savo ir kitų mintis? Kaip jaučiuosi, kai jos nesutampa? Ar kartais nesijaučiu vieniša/vienišas? Ar nebijau likti viena/as? Su kokiomis problemomis susiduria mano draugai? Ar galiu jiems padėti?

C3 Aš ir bendruomenė: Skurdas: ar žinau, kiek mano mieste gyvena skirtingų socialinių grupių žmonių? Ar žinau, kas yra skurdas? Ar užjaučiu skurstantį? Kodėl svarbu gerbti skirtingas socialines grupes?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Koks dokumentinis filmas apie Lietuvos vaikus man labiausiai patinka? Ar mačiau dokumentinių filmų apie vaikų gyvenimą kitose šalyse? Kuo skiriasi nuo mano gyvenimo? Kuo panašu?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

D Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1 Aš ir augmenija: Ar bandžiau auginti augalą? Kas buvo sunku? Ar augalai mane džiugina? Ar žinau kiek daug pasaulyje yra skirtingų augalų? Kuo augalai skiriasi nuo daiktų? O nuo žmonių? Ar jiems reikalinga žmonių globa?

D2 Aš ir gyvūnija: Kuo naminis gyvūnas skiriasi nuo laukinio? Ar esu atsakingas už laukinius gyvūnus? Kokių istorijų galiu papasakoti apie savo sutiktus laukinius gyvūnus? Ar bijau kokių nors laukinių gyvūnų? Kokių turiu saugotis, o kurių – nebijoti? Ar norėčiau prisijaukinti laukinį gyvūną? Ar tai jam nepakenktų?

D3 Aš ir ekologija: Jei sugebu atskirti plastmasę nuo kitų gaminių, gal galėčiau tas šiukšles ir rūšiuoti? Ar taupau vandenį ir elektrą? Kodėl svarbu tai daryti?

D4 Ekologija virtualybėje: dokumentinį filmą ar jo ištrauką apie šiukšlių rūšiavimą?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.1.4. 4 klasė

A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo

A1 Pažįsta savo unikalumą: Kaip tapau toks, koks esu? Kas padėjo man tapti tuo, kuo esu? Kaip mokytis kurti? Kas yra kūrybingumas ir kaip jis manyje reiškiasi?

A2 Pažįsta savo jausmus: Išdavystė ir ištikimybė: Kas yra paslaptis? Ar ją būtina saugoti? Kaip jautiesi, kai sužinai paslaptį? Ar galima paslaptį išduoti? Ar tu norėtum turėti paslaptį? Ar tu išsaugotum paslaptį? Kam esu ištikimas? Ar noriu būti ištikimas? Kodėl išdavystė taip skaudina? Ar buvai kada nors išduotas? Koks tai jausmas?

A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvermė: Ištvermė: Kada būnu ištvermingas ir kada būnu silpnas? Ar noriu būti ištvermingas? Kodėl?

A4 Aš ir virtualumas: Kuo kompiuteriniai žaidimai skiriasi nuo kitų žaidimų? Ar žaidžiu kompiuterinius žaidimus? Ar įdomu? Kokį žaidimą norėčiau sukurti? Ar skaičiuoju žaidimų laiką?

Integraciniai ryšiai: dailė, informacinės technologijos.

B Dialoginis bendravimas: Aš-tu

B1 Kitas kaip draugas: Kaip mokausi suprasti draugą? Ar visada lengva suprasti Kitą? Kodėl draugas panašus į mane, bet vis dėlto – kitas? Kuo mes skiriamės?

B2 Kitas kaip artimas: Ar moku mandagiai šeimos nariams ar mokytojui pasakyti savo nuomonę, jei manau kitaip, priešingai? Kaip tinkamai išsakyti savo nuomonę? Kaip priimti Kito nuomonę, kuri nėra panaši į mano?

B3 Kitas kaip svetimas: Kodėl aš galiu norėti nuskriausti kitą bendraamžį? Ar vaikas gali nuskriausti suaugusį? Jei kitas bendraamžis ar suaugęs žmogus kalba kita kalba, ar man smalsu būtų tą kalbą išmokti? Kodėl?

B4 Virtualus Kitas: Kuo skiriasi bendravimas virtualioje erdvėje ir tikrovėje? Kuris man labiau patinka? Kurį labiau išmanau? Ar nebūnu agresyvus ir piktas virtualiai bendraudamas su draugu?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba.

C Socialiniai santykiai. Aš-Mes

C1 Aš ir šeima: Jei vyresnis šeimos narys mane baudžia, kaip atpažįstu – kada teisingai, o kada neteisingai? Ar aš pats atsiprašau, kai būnu neteisingas? Ar atsiprašu manęs, jei esu nubaustas neteisingai?

C2 Aš ir klasės draugai: Ko galiu išmokti iš klasės draugų? Kaip galiu pratęsti kitų mintis? Jei galvoju kitaip, ar pasakau tai draugams? Lengva ar sunku išklaudyti kitą? Kodėl svarbu turėti kantrybės ir išklaudyti kito nuomonę?

C3 Aš ir bendruomenė: Negalia: ar žinau, kas yra negalia? Ar gerbiu žmones su negalia? Ar yra mano klasėje, mano gatvėje, mano mieste tokių žmonių grupių, kurioms reikalinga pagalba? Ar norėčiau ir pajėgčiau padėti?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Koks meninis filmas apie Lietuvos vaikus man labiausiai patinka? Ar mačiau meninių filmų apie vaikų gyvenimą kitose šalyse? Ar man būtų įdomu palyginti Lietuvos ir kitų šalių vaikų gyvenimus?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

D Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1 Aš ir augmenija: Kas būtų, jei būčiau augalas? Kokių augalų norėčiau būti? O gal nenorėčiau? Kodėl? Kaip manimi turėtų rūpintis, jei būčiau augalas?

D2 Aš ir gyvūnija: Jei įsivaizduojamame pasaulyje (pavyzdžiui, sapne) būčiau gyvūnas – kokių gyvūnų norėčiau būti? Kaip atrodyčiau? Ką daryčiau? Kokį gyvūną atitinka mano šiandieninė nuotaika?

D3 Aš ir ekologija: Gal man nesunku būtų surinkti ir kai kurias kitų išmestas šiukšles? Ar man svarbi mano aplinkos - namų, mokyklos, gamtos - švara?

D4 Ekologija virtualybėje: Kokį meninį filmą apie vaiko ir gamtos darnų gyvenimą patarčiau pažūrėti draugui?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.2. Mokymosi turinys 5–8 klasės

6.2.1. 5 klasė

A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo

A1 Pažįsta savo unikalumą: Kodėl man norisi prieštarauti tam, kam anksčiau pritardavau? Ar visada patinku pati/pats sau? Kokios mano stipriosios pusės? Ar gerai save pažįstu? Seneka sako: “Pasitikėjimas savimi ugdo drąsą”. Kaip atskirti pasitikėjimą savimi nuo susireikšminimo?

A2 Pažįsta savo jausmus: Irzlumas ir kantrybė: Ar kartais suirztu be priežasties? Kada būnu kantrus/ , o kada- suirzęs? Kodėl? Kas man padeda/galėtų padėti ugdytis kantrybę? Kokiose gyvenimo situacijose ji man reikalinga? Kas nutiktų, jei žmonės šios savybės neturėtų?

A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvėrmė: Bioetika: mano kūnas Kalokagatija. Kas daro žmogų gražų? Kas svarbiau: išorinis ar vidinis grožis? Kaip jaučiasi vaikai, kuriems niekas nesako, kad jie gražūs? Kodėl kiekvienas yra savaip gražus? Kokiose situacijose jaučiu savo kūną? Kada atkreipiu į jį dėmesį, kodėl? Mano kūnas keičiasi. Kas vyksta? Kodėl? Gal įdomu būtų pakalbėti apie tai su gydytoju?

A4 Aš ir virtualumas: Kaip galėčiau gyventi pasaulyje, kuriame dar nebūtų išrastas kompiuteris?

Integraciniai ryšiai: gamta ir žmogus, lietuvių kalba.

B Dialoginis bendravimas: Aš-tu

B1 Kitas kaip draugas: Vienatvė ir bičiulystė. Ar galiu pasijausti vieniša/vienišas, nors aplinkui mane supa daugybė žmonių? Ar tai ne keista? Kodėl taip nutinka?

B2 Kitas kaip artimas: Bendrystė. Kartais tu mieliau būni su šeima, o kartais mėgsti pabūti viena arba vienas. Kodėl? Kaip manai?

B3 Kitas kaip svetimas: Ar lengva susipažinti su svetimu žmogumi? Pavyzdžiui, paklausti kelio, ar kitos informacijos? Ar bandei kada skambinti nepažįstamiems žmonėms, norėdamas prasiblaškyti?

B4 Virtualus Kitas: Kuo skiriasi realus gyvenimas nuo virtualios realybės? Kuri realybė yra tikresnė? Kuri man įdomesnė? Kodėl? Ar būtų įdomu gyventi tik virtualioje realybėje? Ar moku parašyti mandagų laišką draugui/mokytojui/kitam suaugusiam žmogui?

Integraciniai ryšiai: dailė, lietuvių kalba.

C Socialiniai santykiai. Aš-Mes

C1 Aš ir šeima: Ar tariusi su savo šeima? Ar vertinu vyresniųjų patirtį?

C2 Aš ir klasės draugai: Kodėl įdomu pasikalbėti su bendraamžiais apie įvairius dalykus, jei jie aiškiai argumentuoja ir turi drąsos išsakyti savo nuomonę?

C3 Aš ir bendruomenė: Bendri pomėgiai. Kas yra bendraminčiai? Žmonės kartais jungiasi į bendruomenes pagal laisvalaikio pomėgius. Yra filatelistų bendrijos, baikerių, kinologų. Kokias dar panašias bendruomenes žinai? Kodėl žmonėms svarbu burtis į tokias bendruomenes?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Internetas ir cenzūra. Ką darau, jei internete surandu man įdomių necenzūruotų vaizdų, su smurto scenomis? Ar atpažįstu savo amžiaus tarpsniui tinkamą medžiagą?

Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos.

D Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1 Aš ir augmenija: Kaip tu jautiesi gamtoje? Ar susidraugauji su akmenimis, kalnais, medžiais ir kitais augalais?

D2 Aš ir gyvūnija: Kodėl visos gyvybės yra vienodos vertės? Kuo žmogus skiriasi nuo gyvūno? Kaip žmogus ilgą laiką pateisino savo valdžią gyvūnams?

D3 Aš ir ekologija: Kodėl man turėtų rūpėti planetos likimas? Gal galėčiau paprasčiausiai maloniai gyventi?

D4 Ekologija virtualybėje: Ar bandei fotografuoti gamtą? Ar norėčiau dalyvauti fotoparodoje mokykloje tema "Pasivaikščiojimas gamtoje: mano įspūdžiai". Ką pirmiausia fotografuočiau? Kaip fotografuočiau? Kokių būdo sąvybių reikia gamtos fotografui?

Integraciniai ryšiai: gamta ir žmogus, technologijos.

6.2.2. 6 klasė

Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo

A1 Pažįsta savo unikalumą: Aš - pastovus, -i, ar kintantis, -i? Aš keičiuosi? Kodėl? Ar tai nuo manęs priklauso? O kas - priklauso? Kodėl viskas tampa taip sudėtinga?

A2 Pažįsta savo jausmus: Įžūlumas ir santūrumas: Kodėl santūrumą žmonės gerbia, o įžūlių- nemėgsta? Kodėl kartais norisi būti įžūliu? Jei būčiau nuolatos įžūlus - ar sau toks patikčiau? Kaip išmokti elgtis santūriai?

A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvermė: Ką galvoju apie mirtį? Kaip elgiuosi per Vėlines? Ar esi jautęs netekties jausmą?

A4 Aš ir virtualumas: Kodėl svarbu planuoti savo laiką? Koks mano dienos ritmas? Kaip jaučiuosi švaistydamas laiką? Kokiose situacijose laiką paskirstau netinkamai?

Integraciniai ryšiai: gamta ir žmogus, lietuvių kalba, technologijos.

Dialoginis bendravimas: Aš-tu

B1 Kitas kaip draugas: Ar tu kada nors jautiesi vieniša ar vienišas? Ar moki save nuraminti? Kokia vienvėsis spalva? Ką darote, kad nebūtumėte vieniši? Ar galima pamilti savo vienvėsis? Ar būna linksma vienvėsis? Ar tik liūdna?

B2 Kitas kaip artimas: Kaip pajuntame meilę tėvams? Kodėl ji mums tokia svarbi? Ar tėvų meilė mums mūsų neišpaikina? Ar nereikalaujame vis daugiau ir daugiau?

B3 Kitas kaip svetimas: Ar galėtum nepažįstamojo pasiprašyti nakvynės, jei šeima išvažiuotų, o tu pamestum namų raktą? Ar galėtum nepažįstamojo paprašyti maisto, jei būtum alkanas?

B4 Virtualus Kitas: Kodėl virtualioje realybėje turiu išlikti toks pat jautrus ir pagarbus kitam kaip ir realybėje? Kaip bendrauju virtualiose platformose, kuriose vyksta nuotolinis mokymasis: ar esu mandagus, kokią nuotrauką įsikeliu, kaip komentuoju klasiokų parašymus arba darbus (pavyzdžiui, visi 6-okai sukelia savo pieštus darbus į vieną bendrą erdvę).

Integraciniai ryšiai: dailė, lietuvių kalba.

Socialiniai santykiai. Aš-Mes

C1 Aš ir šeima: Ar tavo tėvai tave supranta? Ar tu jiems gali patikėti savo paslaptis? Ar būtina tėvams patikėti paslaptis? Ar tai priklauso nuo paslapčių?

C2 Aš ir klasės draugai: Jei mano nuomonė skiriasi nuo visų, iš kur turėčiau semtis drąsos ją išsakyti? Kas būtų, jeigu sužinotum, kad tavo draugai tave apgaudinėja ir nenori su tavimi bendrauti? Ar pats niekada nedalyvauju tokia grupiniame psichologiniame smurte?

C3 Aš ir bendruomenė: Bendraamžių bendruomenės. Kodėl su savo bendraamžiais įdomiau bendrauti nei su kitais žmonėmis? Kodėl kartu su kitais yra saugiau nei vienam? Kodėl grupė turi turėti lyderį? Ar pati/pats norėtum būti lyderiu? Ar lyderis - visada teisingas? O jei lyderis neteisingas - kaip įgyti drąsos jam tai pasakyti? Kaip jaučiatės jei nepriima nepriėmė į kurią nors grupę?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Kokius lietuviškus filmus meninius ar dokumentinius apie anksčiau ar kitur bendraamžius esu matęs? Kas juose man pasirodė svarbu? Ar gebu įsijausti į kito patirtį ir ją suprasti? Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba.

D Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1 Aš ir augmenija: Ar gamta veikia žmogų? Jei ilgai būni gamtoje, ar nori vykti namo?

D2 Aš ir gyvūnija: Kuo gyvūnas skiriasi nuo žmogaus? Kuris iš jų pranašesnis? Kuris pavojingesnis?

D3 Aš ir ekologija: Ar gali tokios didžiulės planetos likimas priklausyti nuo mano menkų pastangų? Kaip galiu prisidėti prie planetos puoselėjimo savo individualiais veiksmais?

D4 Ekologija virtualybėje: Kokias nuotraukas apie augalus, gyvūnus ir gamtosaugą pasiūlyčiau aptarti klasėje su draugais? Kokius žymius gamtos fotografus žinai, kodėl jų darbas įdomus ir svarbus?

Integraciniai ryšiai: gamta ir žmogus, technologijos.

6.2.3. 7 klasė

Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo

A1 Pažįsta savo unikalumą: Ar kartais neabejoju to, kas vyksta prasme? Kokiose gyvenimo situacijose galiu atrasti save kaip kuriantį, -čią? Kai rašytojas rašo autobiografiją, ar jis neieško savęs? Kai dailininkas kuria autoportretą, ar jis kartu neieško savęs?

A2 Pažįsta savo jausmus: Uždarumas ir atvirumas: ar dalinuosi savo mintimis ir jausmais su kitais žmonėmis? Ar manai, kad vienatvėje galima nugrimzti juodžiausiam tamson? Ar manai, kad kitų patarimai yra Tau svarbūs? Ar neišpasakoji kitiems pernelyg daug savų paslapčių? Kaip surasti protingą ribą?

A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvermė: Kaip apsaugoti savo kūną ir psichiką nuo žalingų priklausomybių? Ar domiuosi sveika gyvensena mityba? Ar sportuoju? Ar saugau save nuo liūdesio ir neivilties? Ar saugau save nuo mirties?

A4 Aš ir virtualumas: Kodėl žaidžiame kompiuterinius žaidimus? Ką mums tai duoda? Ką pakeičia? Ar norėčiau, kad sudėtingi dalykai mokykloje būtų mokomi kaip kompiuterinis žaidimas? Kaip tai būtų galima įgyvendinti?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, informacinės technologijos.

B Dialoginis bendravimas: Aš-tu

B1 Kitas kaip draugas: Ar turi draugą, kuriuo besąlygiškai pasitiki? Ar tu viską apie jį žinai? Ar tu jį gerai pažįsti? Ar žinai, kur jam labiausiai patinka?

B2 Kitas kaip artimas: Kodėl svarbu būti empatišku esančiam šalia? Kai norime suprasti, kaip jaučiasi kitas šeimos narys, paprastai sakome: „Norėčiau įlįsti į jo kailį“. Anglai ar vokiečiai sako: „Norėčiau įsistoti į jo batus“. Ar kasdienybėje bandai įsijausti į Kitą?

B3 Kitas kaip svetimas: Jaučiu pyktį Kitam, ką daryti? Kodėl gražiai sutariantys vaikai, pamatę naują narį, kartais tampa žiaurūs?

B4 Virtualus Kitas: Kodėl įdomu diskutuoti virtualioje erdvėje net su nepažįstamais žmonėmis? Kokios yra tokios diskusijos nerašytos taisyklės? Ko turėčiau vengti? Į ką turiu atkreipti dėmesį?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, informacinės technologijos.

C Socialiniai santykiai. Aš-Mes

C1 Aš ir šeima: Kokios mano šeimos tradicijos? Kaip švenčiame įvairias šventes? Kaip sveikinu savo šeimos narius jų gimtadienio proga? Ar turiu savo pareigas šeimoje? O teises?

C2 Aš ir klasės draugai: Kodėl svarbu diskutuoti su bendraamžiais ir neformalioje aplinkoje, už mokyklos ribų? Ko išmokstame tokiuose pokalbiuose? Jei klasės draugai prašo nusirašyti namų darbus – kaip turiu reaguoti? Kaip suderinti sąžiningą laikyseną ir gerus santykius su klasės draugais?

C3 Aš ir bendruomenė: Alternatyvios bendruomenės. Ar pažįstu žmonių, kurie priklausytų alternatyvioms bendruomenėms? Kodėl kartais norisi mesti iššūkį įprastiems papročiams ir normoms? Kas svarbu alternatyvių bendruomenių nariams? Ar man tai įdomu?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: TV ir radijo laidos. Ar domiuosi TV bei radijo laidomis? Kokios man yra įdomiausios? Ar jos papildo mano mokykloje įgytas žinias? Ar kelia susidomėjimą? Norą pažinti? Ar dalinuosi savo įspūdžiais apie laidas su klasės draugais?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, dailė.

D Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1 Aš ir augmenija: Aplinkos etika (Peteris Singeris). Ką vadini gamta? Ar galėtum pavadinti save “gamtos vaiku”? Kaip manai, kokius jausmus bei potyrius išgyvena “gamtos vaikai”?

D2 Aš ir gyvūnija: Elgesio su gyvūnais etika. Ką žinai apie gyvūnų teises? Kuo jos skiriasi nuo žmogaus teisių?

D3 Aš ir ekologija: Kodėl klimato atšilimas pakeis visas ekologines sistemas, įvairias gyvūnų bei augalų rūšis? Kaip pakeis mano gyvenimą?

D4 Ekologija virtualybėje: Kodėl klimato atšilimas pakeis visas ekologines sistemas, įvairias gyvūnų bei augalų rūšis? Kaip pakeis mano gyvenimą?

Integraciniai ryšiai: biologija.

6.2.4. 8 klasė

A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo

A1 Pažįsta savo unikalumą: Aš konfliktuose. Ar konfliktuodamas su vyresniais išgirstu pats save? Kas nutiks, jei visam gyvenimui liksiu konfliktišku žmogumi? Kodėl santarvė yra geriau nei konfliktas? Koks mano

santykis su savimi pačiu: ar sutariu pats su savimi, ar suprantu save? Kodėl būtų naudinga praktikuoti savistabą?

A2 Pažįsta savo jausmus: Niūrumas ir sąmojingumas: Kodėl sunku bendrauti su paniurusiu žmogumi? Ar pati/pats dažnai paniursti? Kaip humoras ir juokas išsklaido niūrias mintis? Kuo geranoriškas humoras skiriasi nuo pašaipos? Kodėl nedera juoktis vieniems iš kitų? Kodėl labiausiai žeidžia kitų pašaipus juokas? Kodėl? Kokių jausmų kyla matant patyčias? Kaip išmokti pasijuokti patiems iš savęs? Kaip humoru įveikti sunkias situacijas?

A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvermė: Kada mane valdo protas? O kada jausmai? Ar gali mano protas suvaldyti jausmus? Valios galia ir silpnybė (*akrasija*). Ar teko kada nors parodyti, koks esi stiprus? Kaip jautiesi, kai esi stiprus?

A4 Aš ir virtualumas: Ką žinau apie dirbtinį intelektą? Ką apie tai galvoji? Kokiose srityse jau naudojamas dirbtinis intelektas ir kokį poveikį tai padarys žmonėms?

Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos.

B Dialoginis bendravimas: Aš-tu

B1 Kitas kaip draugas: Tikra draugystė. Ar galėtum pasakyti, ką šiuo metu veikia tavo geriausias draugas? Dėl ko liūdi? Kuo džiaugiasi? Jei neturi draugo - kokio draugo norėtum? Su kokiais literatūriniais ar istoriniais veikėjais norėtum draugauti?

B2 Kitas kaip artimas: Pagarba tėvams. Kas sukelia mano pagarbą tėvams: jų išmintingas griežtumas, atlaidumas, supratingumas? Kas dar?

B3 Kitas kaip svetimas: Kažkodėl labiausiai mums rūpi tie, kurie mus paneigia, kodėl?

B4 Virtualus Kitas: Kaip turėčiau išvengti patyčių virtualioje erdvėje? Ar turėsiu drąsos pasipriešinti patyčioms, jei pastebėsiu kurį nors iš virtualių draugų psichologiškai terorizuojamą?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba.

C Socialiniai santykiai. Aš-Mes

C1 Aš ir šeima: Kodėl tokia svarbi taika tarp skirtingų šeimos narių? Ką darau, kai jie pykstasi? Ar bandau juos sutaukyti?

C2 Aš ir klasės draugai: Kaip konstruktyviai išspręsti diskusijose su bendraamžiais kartais kylančius konfliktus?

C3 Aš ir bendruomenė: Bendruomenė ir smurtas. Kokias bendruomenes galėčiau pavadinti smurtaujančioms? Kodėl kartais pasiduodama grupiniam smurtui? Kaip galimos patyčios? Ar turėčiau stiprybės pasipriešinti grupiniam smurtui? Kodėl smurtaujanti grupė kartais yra grėsmingesnė nei smurtaujantis individas?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Ar norėčiau kurti savo laidas? Jei įsivaizduojamoje realybėje man būtų leista sukurti autorinę TV ar radijo laidą - ką pasiūlyčiau? Kokias temas norėčiau analizuoti?

Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos.

D Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1 Aš ir augmenija: Aplinkos etika. Ar esu "ekonominis savanaudis"? Ko labiau trokštu - saugoti gamtą ar ją vartoti?

D2 Aš ir gyvūnija: Kodėl nepateisinamas žiaurus elgesys su gyvūnais?

D3 Aš ir ekologija: Ar galiu klimato atšilimą kaip nors sustabdyti? Kodėl kažkam svarbu tai sustabdyti? Kokiais projektais galėčiau daryti įtaką?

D4 Ekologija virtualybėje: Kokius dokumentinius ar meninius filmus žinau apie gyvūnus Lietuvoje? O pasaulyje? Kokie man įdomiausi?

Integraciniai ryšiai: biologija.

6.3. Mokymosi turinys. 9–10 klasės

6.3.1. 9 klasė

Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo

A1 Pažįsta savo unikalumą: Aš - pats sau ir Aš - Kitiems. Kaip manojo Aš tapatumą man padeda atskleisti Kiti žmonės? Gal Kitas žmogus yra manojo Aš veidrodis? Kaip mano stipriosios savybės galėtų pasitarnauti darbui su kitais žmonėmis, kokie tai būtų darbai, specialybės? Kaip atskirti pagarbą sau nuo savimeilės? Ar tai tie patys ar visgi skirtingi mano asmens bruožai? Ar aš turiu idealų? Kaip atsiranda mūsų gyvenime idealai? Kas yra jų šaltinis? Kokia kilmė?

A2 Pažįsta savo jausmus: Pagieža ir pagarba: Ar jaučiu kada nors pagiežą? O pavydą? Norą keršyti? Gal tyčiotis? Kada? Kodėl? Kam jaučiu pagarbą? Ar pajėgiu gerbti visus? Ar noriu būti gerbiamas? Kaip tapti pagarbos vertu?

A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvermė: Bioetika: medicinos etika. Ar pakankamai sveikai maitinuosi? Ar patiriu kūno judėjimo teikiamą džiaugsmą? Kodėl, anot Kanto, negaliu savęs žaloti ir naikinti? Kodėl negaliu kito žaloti ir naikinti? Kodėl negaliu išlikti abejingas, jei kitas žaloja ir naikina save? Kodėl gyvybė turi absoliučią vertę? Kaip pasiekti ataraksiją - sielos ramybę?

A4 Aš ir virtualumas: Ar pajėgiu suvokti priklausomybės nuo virtualios erdvės grėsmę? Kaip ir kiek galėčiau sutrumpinti savo bendravimo su kompiuteriu laiką? Ar norėčiau jį trumpinti? Kuo pakeisčiau?

Integraciniai ryšiai: ekonomika, fizinis ugdymas, informacinės technologijos.

B Dialoginis bendravimas: Aš-tu

B1 Kitas kaip draugas: Ar niekada nesi išdavęs draugo? Ar turėtume draugų, jei nebūtų pasitikėjimo? Ar tikri draugai gali apgauti vieną kitą? Ar draugystė visada būna nuoširdi? Kuo skiriasi Tu nuo Aš? Kodėl jaučiu savyje troškimą dominuoti, aplenkti Kitus?

B2 Kitas kaip artimas: Mano santykis su tėvais. Kuo skiriasi motinos meilė ir tėvo meilė? Kodėl esame labai pažeisti, jei kurios nors iš jų netenkame?

B3 Kitas kaip svetimas: Kas paskatina einant gatve duoti elgetai išmaldą? Noras pelnyti sau amžinąjį gyvenimą, išpirkti savo paties kaltes, ar vis dėlto noras gyventi tokia pasaulyje, kur žmogus žmogui padeda?

B4 Virtualus Kitas: Kokios ribos turiu neperžengti, kad nepažeisčiau savo ir kitų privatumo bendraudamas virtualioje erdvėje?

Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos.

C Socialiniai santykiai. Aš-Mes

C1 Aš ir šeima: Kaip padedu savo šeimos nariams kasdienybėje? Ar man svarbu, kas jiems sekasi, kas nesiseka? Ar surandu šiltą žodį, kada jiems to reikia?

C2 Aš ir klasės draugai: Kaip pasimokyti iš nesutarimų ir nuomonių įvairovės?

C3 Aš ir bendruomenė: Bendruomenė ir protestas. Ar manau kad patirianti skriaudą socialinė grupė turi teisę protestuoti prieš daugumą gindama savo teises? Kokios yra taikaus protesto formos? Kada protestas yra teisingas, o kada destruktivus?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Vizualumo etika. Jei kitas žmogus pakliūna į bėdą, ar dera fotografuoti jį tokioje situacijoje ir talpinti nuotraukas į internetą? Ar dera kito žmogaus nuotraukas talpinti į internetą jo

nepaklausus? Ar dera fotografuoti sielvartą, nelaimės ištiktą žmogų, mirusį? Jei nekeliame sau tokių klausimų - tai kodėl?

Integraciniai ryšiai: pilietinis ugdymas.

D Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1 Aš ir augmenija: Vartotojiškumo kritika. Ar savanaudiškumas yra mūsų genuose? Ar galiu pasiaukoti dėl planetos? Kaip išsaugoti kitoms kartoms atogrąžų miškus?

D2 Aš ir gyvūnija: Gyvūnų teisės (Peteris Singeris, Tomas Reganas). Kodėl gyvūnų ir žmogaus interesai gali būti vertinami vienodai? Ar kai kurie gyvūnai, pvz: šunys, delfinai nėra mažesni savanaudžiai nei žmonės?

D3 Aš ir ekologija: Kas nutiktų jei žmonijos ekologinė savimonė pakiltų į aukštesnį lygį? Koks tuomet būtų pasaulio vaizdas?

Koks mano požiūris į praeities kultūrą? Ką man sako kultūros paveldas?

D4 Ekologija virtualybėje: Jei kurčiau video medžiagą apie gamtos apsaugą, ko paklausčiau gamtos apsaugos inspektoriaus, kuris naktimis vyksta į reidus kovai su brakonieriais?

Integraciniai ryšiai: biologija, ekonomika.

7.3.2 10 klasė

Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo

A1 Pažįsta savo unikalumą: Kas aš esu iš tikrųjų? Jei noriu apibrėžti save, kokias išorines bei vidines savo savybes išvardinu kaip reikšmingas? Bet ar aš esu tik savybės? Ar kas daugiau? Kas? Kokius pozityvius savo asmens bruožus įvardiju kaip svarbius? Kokius kitus pozityvius asmenybės bruožus tikiuosi išsiugdyti? Kodėl taip sunku suprasti, kas aš esu? Bet kodėl taip svarbu? Kaip savo unikalumą, savo savybes, savo mąstymą, kūrybiškumą galiu panaudoti rinkdamasis specialybę, ateities kelius?

A2 Pažįsta savo jausmus: Neapykanta ir meilė: Ar neapykanta - pažįstamas man jausmas? Kaip ugdyti savyje meilę sau, meilę kitiems, meilę pasauliui? Kodėl nekęsdamas - liūdžiu, o mylėdamas - patiriu džiaugsmą? Ar visada? Kas man suteikia pagalbą, jei noriu pasikalbėti apie jausmus, ar jų nesuprantu? Kodėl svarbu nebijoti paprašyti pagalbos?

A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvėrmė: Susikaupimas. Stoikai ragina pasirengti pačioms netikėčiausioms gyvenimo akimirkoms suteikiant „savo refleksijoms deramą tvarką“. Ar pritariu stoikams? Kaip manai, ar knygų skaitymas - tai susikaupimas ir meditacija? Ar pajėgiu susikaupti?

A4 Aš ir virtualumas: Kada ir kuo mokomoji internetinė medžiaga yra man naudinga? O kada - žalinga? Kodėl?

Integraciniai ryšiai: ekonomika, dailė, lietuvių kalba, karjeros ugdymas.

B Dialoginis bendravimas: Aš-tu

B1 Kitas kaip draugas: Tvirta draugystė. Aristotelis rašė, kad tikra draugystė yra galima tik tarp kilnių lygiavertiškų sielų. Ar sutinki? Kodėl labai svarbu laikytis draugui duoto žodžio? Kodėl sunku laikytis duoto pažado? Ką reikia daryti, kad išlaikytum duotą pažadą? Ką daryti, jei pažadėta buvo neteisingai?

B2 Kitas kaip artimas: Ar galima vaikų ir tėvų draugystė? Michelis Montaigne'is rašo, kad tėvai negali būti vaikų draugais, nes vaikai turi turėti savų paslapčių. Ką Jūs apie tai manote? Ar lengva suprasti vyresnius už save žmones, o jaunesnius, kodėl?

B3 Kitas kaip svetimas: Rūpesčio etika. Kodėl konkretūs santykiai su kitais žmonėmis formuoja asmens moralinį veikimo lauką? Kas yra rūpestis? Kokia yra rūpesčio kalba? Kuo ji skiriasi nuo teisingumo kalbos? Ar rūpesčio etika - biologinė, ar moralinė perspektyva?

B4 Virtualus Kitas: Kaip išlaikyti tinkamą distanciją su Kitu ir sugebėti plėsti akiratį, ugdyti kritinį ir kūrybinį mąstymą diskutuojant įvairiais klausimais su kitu virtualioje erdvėje?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba.

C Socialiniai santykiai. Aš-Mes

C1 Aš ir šeima: Ar žinau savo protėvių vardus? Iš kur jie kilę? Ką jiems teko patirti ir išgyventi? Jei stokoju tikslių duomenų - gal galiu jų istorijas kurti vaizduotėje? Kodėl tai svarbu?

C2 Aš ir klasės draugai: Kaip išmokti diskusijose su bendraamžiais gerbti argumentą, o ne išorinį autoritetą?

C3 Aš ir bendruomenė: Konstruktyvios bendruomenės galios. Kaip ir kodėl bendruomenė suteikia jėgų atskiram individui? Kokias žinote bendruomenes, kurios padeda kitiems? Kokių galių asmenybei suteikia tauta? Kokius istoriškai susiklosčiusius savo tautos etninius bruožus labiausiai vertinu? Kodėl pagarba kitoms tautoms praplečia asmens galių spektrą? Filotopija - meilė vietai, kurioje gyveni (Arvydas Šliogeris). Kodėl filotopija nepaneigia buvimo Europos ir pasaulio piliečiu? Kaip išmokti pamatyti savo bendruomenę kitų pasaulio bendruomenių kontekste?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Jei be saiko dauginu savo asmenukes ir talpinu į internetą, ar savęs paklausiu - kodėl? Kokį mano poreikį tenkina toks elgesys?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, pilietinis ugdymas.

D Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1 Aš ir augmenija: Vartotojiškumo kritika. Ar žinau, kas yra sengirė? Kodėl kažkam gali būti svarbu jas išsaugoti? O man ar svarbu? Kas man svarbu? Kodėl? Kas būtų, jei vieną dieną išnyktų visi augalai? Kiek medžių esu pasodinęs? Kiek planuoju dar pasodinti? Kaip tausoju medžius? Ar juos kartais pakalbinu? Ką man pasakoja šimtametis ąžuolas? Ką aš jam papasakoju?

D2 Aš ir gyvūnija: Kokios teisinės gyvūnų apsaugos prevencijos galioja mūsų visuomenėje? O moralinės?

D3 Aš ir ekologija: Ar galima tikėtis aukštesnės ekologinės žmonijos savimonės? Kaip aš matau žmonijos ateitį?

D4 Ekologija virtualybėje: Kodėl vieni žmonės niokoja gamtą, o kiti - stengiasi ją apsaugoti? Kaip galvoji, kas nugalės?

Integraciniai ryšiai: biologija.

7. Pasiekimų vertinimas

Siūloma etikos pamokose pasirinkti pažymių arba įskaitų sistemą, siekiant nustatyti mokinių pasiekimus. Taip pat svarbu mokinių pasiekimus stebėti ir juos komunikuoti mokiniams refleksijomis, komentarais. Tai – nuolatinis informacijos apie mokinio mokymosi pažangą ir pasiekimus kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas.

Siūloma taikyti formuojamąjį ugdomąjį vertinimą. Jo tikslas yra padėti vaikui mokytis, numatant mokymo(si) uždavinius, kryptį, konkrečius žingsnius, mokymosi perspektyvą. Formuojamasis ugdomasis vertinimas vyksta nuolat ugdymo proceso metu ir ne pamokos metu – stebint, kaip mokiniai elgiasi, kaip bendrauja ir bendradarbiauja ir t.t.

Taikomos įvairios formuojamojo vertinimo strategijos – stebėjimas, klausinėjimas, diskusijos, užduočių analizavimas bei aptarimas, refleksijos ir kt.

Informacija teikiama mokiniui dažniausiai žodžiu, o prireikus – ir raštu. Tokiu atveju mokytojas parašo komentarą į el. dienyną ar sąsiuvinius, kontrolinių darbų, testų lapus ar pan. Informacija pateikiama apie mokinio mokymosi eigą, ugdomas kompetencijas, įsitraukimą į pamokos veiklas, esamus pasiekimus ar nesėkmes, ką reikėtų daryti, kad pasiekimai būtų geresni.

Vertinama tai, ko mokiniai buvo mokomi. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokiniai.

Pasiekimų lygių požymiai aprašyti išskiriant keturis pasiekimų lygius: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygiai siejami su mokinio pasiekimų įvertinimu pažymiais: slenkstinis lygis (I) – 4, patenkinamas lygis (II) – 5-6, pagrindinis lygis (III) – 7-8, aukštesnysis lygis (IV) – 9-10.

8. Pasiekimų lygių požymiai

1-2 klasės

Pasiekimų lygiai			
A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo			
I	II	III	IV
A1.1 Įvardija savo pomėgius, papasakoja kodėl šie pomėgiai jam/jai svarbūs.	A1.2 Kelia klausimus apie savo pomėgių skirtingumą nuo kito pomėgių.	A1.3 Įvardija ne tik savo pomėgius, bet ir kelia klausimus apie save, savo autentiškumą.	A1.4 Savarankiškai pristato save, savo pomėgius, savo autentiškumą Kitam.
A2.1 Mokytojo/os padedamas įvardija teigiamus ir neigiamus jausmus.	A2.2 Kelia klausimus kas yra emocijos ir jausmai, kada jie kyla, mokytojo/os padedamas	A2.3 Įvardija kur kreiptis pagalbos, jei sunku suvaldyti ar tinkamai	A2.4 Mokytojo/os padedamas skiria keletą būdų kaip išreikšti negatyvią emociją.

	juos tyrinėja, ieško pavyzdžių.	išreikšti savo neigiamus jausmus.	
A3.1 Savarankiškai bei mokytojo/os padedamas įvardija kokiose situacijose gali kilti pavojus sveikatai.	A3.2 Mokytojo/os padedamas analizuoja kaip elgtis situacijose, kuriose gali kilti pavojus sveikatai.	A3.3 Savarankiškai įvardija situacijų, kuriose gali kilti pavojus sveikatai ir kaip jose elgtis.	A3.4 Savarankiškai pristato pavyzdį kaip elgtis situacijose, kuriose gali kilti pavojus sveikatai klasės draugams.
A4.1 Mokytojo/os padedamas/a analizuoja ir savarankiškai įvardija kas yra virtuali erdvė.	A4.2 Pateikia naudojimosi virtualia erdve kasdienybėje pavyzdžių.	A4.3 Įvardija kodėl svarbu planuoti laiką, praleidžiamą virtualioje erdvėje.	A4.4 Mokytojo/os padedamas/a planuoja naudojimosi virtualia erdve laiką.
B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.			
B1.1 Įvardija kas yra draugystė, kodėl ji svarbi.	B1.2 Moka suprasti ir priimti kito kitoniškumą (kitokie pomėgiai, išvaizda, būdo savybės).	B1.3 Pateikia konkrečių pavyzdžių kas padeda palaikyti draugystės ryšį.	B1.4 Papasakoja kaip išsprendžia/išspręstų nedidelę konfliktinę situaciją ir atkuria/atkurtų draugystės ryšį.
B2.1 Įvardija kodėl svarbus geras santykis su šeimos nariais.	B2.2 Vertina ir brangina santykius su šeimos nariais.	B2.3 Palaiko mandagų, dialogišką ryšį su mokytoju, jį vertina.	B2.4 Papasakoja kaip išsprendžia/išspręstų nedidelę konfliktinę situaciją ir atkuria/atkurtų ryšį su šeimos nariais ar mokytojais.
B3.1 Savarankiškai palaiko trumpą pokalbį su Kitu.	B3.2 Mokytojo/os padedamas/a palaiko dialogišką santykį su Kitu, pavyzdžiui, užduoda klausimus.	B3.3 Siekia suprasti Kito autentiškumą, palaiko mandagų ryšį.	B3.4 Skiria patyčias kaip netinkamą bendravimo būdą, tai įvardija ir kreipiasi pagalbos į suaugusius žmones.
B4.1 Mokytojo/os padedamas/a įvardija keletą pagrindinių naudojimosi virtualia erdve taisyklių.	B4.2 Kartu su mokytoju/a tyrinėja kodėl svarbu saugoti savo ir kitų duomenis naudojantis virtualia erdve.	B4.3 Mokytojo/os padedamas/a parašo mandagią žinutę, klausimą draugui/ei, mokytojui/ai.	B4.4 Planuoja naudojimosi virtualia erdve laiką ir šio plano laikosi.
C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.			
C1.1 Įvardija savo šeimos narius.	C1.2 Įvardija ir brangina savo santykį su šeimos nariais: tėvais, broliais, seserimis, seneliais.	C1.3 Palaiko savo santykį su šeimos nariais, jį kuria įvairiose kasdienėse situacijose, pateikia pavyzdžių.	C1.4 Supranta, kad visos šeimos yra skirtingos, pateikia pavyzdžių.
C2.1 Apibūdina, brangina ir vertina draugystės ryšį.	C2.2 Siekia išklausti ir atjausti kitą.	C2.3 Įvardija kodėl svarbu atjausti Kitą ir kaip jaučiasi kai Kitas jį/ją atjaučia.	C2.4 Moka išsakyti savo mintį ir išklausti Kito mintį.
C3.1 Įvardija kas yra bendruomenė, pavyzdžiui, mokyklos bendruomenė.	C3.2 Supranta bendruomenės svarbą ir geba pateikti pavyzdžių, kada pasijuto bendruomenės nariu.	C3.3 Įvardija kodėl svarbu priimti kitokį Kitą ir kaip jaučiasi kai pats yra priimamas.	C3.4 Įvardija keletą skirtingų bendruomenių pavyzdžių.

C4.1 Įvardija ko gali pasimokyti iš animacijos.	C4.2 Įvardija ir pristato savo mėgstamiausią animacinį herojų.	C4.3 Mokytojo/os padedamas/a analizuoja kas yra tradicijos ir geba savarankiškai pateikti tradicijos pavyzdį (animacijoje).	C4.4 Savarankiškai interpretuoja ir kūrybiškai pristato savo mėgstamiausią tradiciją (animacijoje).
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.			
D1.1 Kelia klausimus apie augalus, apie jų svarbą žmogui ir planetai.	D1.2 Žino keletą augalų rūšių.	D1.3 Įvardija kokie yra pagrindiniai augalo poreikiai.	D1.4 Išbando augalo auginimą praktiškai.
D2.1 Kelia klausimus apie gyvūnus, apie jų svarbą žmogui ir planetai.	D2.2 Žino keletą gyvūnų rūšių.	D2.3 Įvardija kokie yra pagrindiniai gyvūno poreikiai.	D2.4 Įvardija keletą taisyklių kaip saugoti naminius gyvūnus ir jiems nepakenkti.
D3.1 Įvardija kodėl svarbu nešiuokšlinti.	D3.2 Pateikia keletą žmogaus neigiamos įtakos gamtai pavyzdžių.	D3.3 Skiria kaip teisingai rūšiuoti pagrindines šiuokšles.	D3.4 Samprotauja ir įvardija kodėl svarbu rūšiuoti šiuokšles, kodėl šis veiksmas svarbus gamtai.
D4.1 Domisi pasakomis, mokytojo/os padedamas jas analizuoja, pateikia mėgstamų pasakų pavyzdžių.	D4.2 Papasakoja apie pasakose veikiančius gyvūnus, pateikia jų būdo savybių pavyzdžių.	D4.3 Kelia klausimus apie gamtą pasitelkdamas animacijos arba pasakos pavyzdžius.	D4.4 Įvardija gyvūnams kylančias problemas pasitelkdamas animacijos arba pasakos pavyzdžius.

3-4 klasės

Pasiekimų lygiai			
A Saviugda ir saviauga. Aš-asmuo			
I	II	III	IV
A1.1 Savarankiškai pristato save, pateikia pavyzdžių apie savo veiklas ir pomėgius.	A1.2 Mokytojo/os padedamas pristato save ne tik konkrečiai, bet ir abstrakčiai: kuo aš esu autentiškas?	A1.3 Kelia klausimus apie savo autentiškumą, analizuoja savo panašumus ir skirtumus siejančius jį/ją su kitais/kitomis.	A1.4 Kelia klausimus apie savo autentiškumą ir kūrybiškai jį atskleidžia.
A2.1 Savarankiškai išvardina teigiamų emocijų pavyzdžių, kartu su mokytoju/a analizuoja kas lemia jų atsiradimą.	A2.2 Analizuoja įvairias mokytojo/os pateikiamas simuliacines situacijas ir pateikia pavyzdžių kaip galima tinkamai išreikšti neigiamas emocijas.	A2.3 Mokytojo/os padedamas/a apibūdina gyvenimo džiaugsmo sąvoką ir savarankiškai pateikia konkrečių pavyzdžių kas jam/jai kelia gyvenimo džiaugsmą.	A2.4 Pateikia pavyzdžių kur galima kreiptis pagalbos, jei nesupranti savo jausmų ar nežinai kaip tinkamai juos išreikšti.
A3.1 Analizuoja ir apibūdina valios sąvoką, pateikia pavyzdžių, kada	A3.2 Pateikia pavyzdžių kaip galima ugdyti sveiką	A3.3 Analizuoja situacijas, kurios gali kelti	A3.4 Pateikia pavyzdžių kaip galima ugdyti valią, ištvermę, kantrybę.

kantrybė, ištvermė yra labai reikalinga.	gyvenseną, apibūdina kodėl tai yra svarbu.	pavojų sveikatai ir žino kaip jų išvengti.	
A4.1 Savarankiškai apibūdina kas yra virtuali erdvė, įvardija kokie jos privalumai ir trūkumai.	A4.2 Kartu su mokytoju analizuoja ir įvardija kokiose situacijose virtuali erdvė gali būti žmogui naudinga, kokiose - žalinga.	A4.3 Mokytojo/os padedamas/a įvardija kas yra priklausomybė nuo virtualios erdvės.	A4.4 Savarankiškai įvardija kas yra priklausomybė nuo virtualios erdvės ir pateikia pavyzdžių kas padėtų jos išvengti.
B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.			
B1.1 Įvardija kodėl draugystę svarbu vertinti.	B1.2 Įvardija kodėl svarbu Kitą atjausti, supranta empatijos, atjautos reikšmę santykiuose.	B1.3 Kelia klausimus apie save ir kitus, įvardija kas jį/ją skiria nuo bendraamžių, o kas jungia.	B1.4 Supranta kodėl svarbu saugoti ne tik savo, bet ir Kito sveikatą.
B2.1 Įvardija kodėl svarbu vertinti meilės ryšį tarp artimųjų.	B2.2 Pateikia pavyzdžių kada žmonės padeda vieni kitiems ir kodėl tai yra svarbu.	B2.3 Kelia klausimą apie atsakomybę, pateikia pavyzdžių už ką žmonės būna atsakingi.	B2.4 Svarsto už ką jis/ji galėtų būti atsakinga, pateikia pavyzdžių.
B3.1 Žino kaip užduoti mandagų klausimą, svarsto ar visais žmonėmis galima pasitikėti.	B3.2 Įvardija kokiose situacijose gali būti pavojinga pasitikėti svetimu žmogumi, žino kaip tokiose situacijose pasielgti.	B3.3 Kelia klausimus apie patyčias, žino kokią žalą žmogui jos padaro.	B3.4 Kelia klausimus apie patyčias ir pasiūlo alternatyvų kaip būtų galima jų išvengti konkrečioje situacijoje.
B4.1 Ne tik įvardija, bet ir taiko mandagaus bendravimo virtualioje erdvėje taisykles.	B4.2 Pateikia pavyzdžių kokie pavojai gali tykoti virtualioje erdvėje, žino kaip jų išvengti.	B4.3 Svarsto, diskutuoja kuo skiriasi ir kuo panašios reali ir virtuali draugystės.	B4.4 Palaiko mandagų pokalbį virtualioje erdvėje, parašo mandagią žinutę tiek draugui/ei, tiek mokytojui/ai.
C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.			
C1.1 Įvardija savo santykį su skirtingais šeimos nariais, žino pavyzdžių kas padeda palaikyti gerus santykius su šeimos nariais.	C1.2 Įvardija konfliktų šeimoje pavyzdžių, žino kaip išspręsti nedidelę konfliktinę situaciją šeimoje.	C1.3 Kartu su mokytoju/a analizuoja ir diskutuoja kodėl svarbu puoselėti santykius šeimoje ir juos nuolat plėtoti, puoselėti.	C1.4 Pateikia pavyzdžių kas kuria teigiamą atmosferą namuose, kelia klausimą kada žmogus savo šeimoje jaučiasi saugus.
C2.1 Pateikia pavyzdžių kokios problemos kyla jo/jos bendraamžiams.	C2.2 Ne tik žino kokios problemos kyla jo bendraamžiams, bet ir pateikia pasiūlymų kaip būtų galima jas spręsti.	C2.3 Supranta kodėl svarbu išklausti Kitą, įvardija kaip jaučiasi kai yra išklausomas/neišklausomas ir kitų.	C2.4 Kantriai išklauso klasės draugų nuomones ir savarankiškai į jas sureaguoja, atliepia.
C3.1 Kelia klausimus kodėl žmogui svarbu būti bendruomenės dalimi.	C3.2 Pateikia pavyzdžių kaip kurti pozityvų santykį bendruomenėje, pavyzdžiui, klasėje, mokykloje.	C3.3 Domisi savo bendruomenės, pavyzdžiui, mokyklos istorija, pateikia jam/jai įsiminusių pavyzdžių.	C3.4 Supranta ir įvardija kodėl svarbu gerbti kitų bendruomenių narius ir palaikyti pozityvų santykį su jais.

C4.1 Kartu su mokytoju/a pateikia empatijos pavyzdžių iš animacijos.	C4.2 Kartu su mokytoju/a pateikia empatijos pavyzdžių iš pasakų.	C4.3 Kelia klausimus kodėl kuriami filmai, animacija apie atjautą Kitam, kartu su mokytoju/a analizuoja kodėl tai svarbu.	C4.4 Savarankiškai pateikia empatijos Kitam pavyzdžių filmuose, savais žodžiais papasakoja kodėl svarbu atjausti Kitą ir kokiais pavyzdžiais filmuose tai yra perteikiama.
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.			
D1.1 Kelia klausimus kaip žmogus gali padėti augalams, kodėl svarbu priimti atsakomybę už augalija, pavyzdžiui, miškus?	D1.2 Dirbdami grupėse tyrinėja kokios problemos kyla kai nesirūpinama augalija ar net jai kenkiama.	D1.3 Kelia klausimus ir diskutuoja kada augalas gali padėti, kada pakenkti žmogui. Įvardija keletą vaistažolinių augalų, kurie gali padėti žmogui.	D1.4 Papasakoja apie savo auginamus augalus, pateikia pavyzdžių kaip prižiūrėti, rūpintis augalais.
D2.1 Papasakoja už kokį naminį gyvūną teko priimti atsakomybę, kaip juo rūpinasi, jei naminio gyvūno neturi, tada už kokį gyvūną norėtų priimti atsakomybę ir kaip reikėtų juo pasirūpinti.	D2.2 Kelia klausimus ir diskutuoja apie laukinius gyvūnus, įvardija kuo jie skiriasi nuo naminio. Kartu su mokytoju/a įvardija koks yra žmogaus santykis su laukiniais gyvūnais, kuo jie gali būti pavojingi žmogui.	D2.3 Kartu su mokytoju/a bei analizuodamas savo patirtį svarsto baimės gyvūnui klausimą, įvardija kodėl žmonės gali bijoti gyvūnų.	D2.4 Pateikia atsakingo elgesio su naminiais ir laukiniais gyvūnais pavyzdžių, pasiūlo būdų kas galėtų padėti įveikti baimę gyvūnui.
D3.1 Kelia klausimą kuo jis/ji galėtų prisidėti prie švaresnės gamtos, pateikia pavyzdžių.	D3.2 Dirbdami grupėse tyrinėja kodėl svarbu kiekvienam žmogui prisidėti prie gamtos švarinimo, pateikia pavyzdžių kas nutinka, kai šiukšlinama miške, upėse, jūrose.	D3.3 Įvardija keletą taisyklių, kurių svarbu laikytis kasdien, kad nekenktume gamtai, aplinkai.	D3.4 Savarankiškai laikosi taisyklių, kurios padeda palaikyti švarą gamtoje, aplinkoje ir pateikia konkrečių pavyzdžių iš savo kasdienybės.
D4.1 Kartu su mokytoju/a pateikia pavyzdžių kaip filmuose ar animacijoje siekiama atkreipti dėmesį į gamtos problemas.	D4.2 Kelia klausimus ir diskutuoja kodėl filmų kūrėjai kuria filmus apie gamtą, pateikia pavyzdžių kuo šie filmai yra naudingi.	D4.3 Įsivaizduoja ir aprašo ar nupiešia kokį pats/pati kurtų filmą apie gamtą, į kokią gamtos problemą norėtų atkreipti žmonių dėmesį?	D4.4 Pristato klasės draugams savo idėjas apie filmą, kuris nagrinėtų gamtos klausimus.

5-6 klasės

Pasiekimų lygiai			
A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo			
I	II	III	IV
A1.1 Tyrinėja tikslo sąvoką, kelia klausimus apie tikslo turėjimo svarbą.	A1.2 Savarankiškai kelia sau tikslus, analizuoja strategijas kaip juos pasiekti.	A1.3 Analizuoja kūrybiškumo sąvoką, diskutuoja apie kūrybiškumo svarbą, pateikia pavyzdžių kur	A1.4 Analizuoja kritinio mąstymo sąvoką, diskutuoja apie kritinio mąstymo svarbą, pateikia

		reikalingas kūrybiškas mąstymas.	pavyzdžių kur reikalingas kritinis mąstymas.
A2.1 Analizuoja ir paaiškina vidinio konflikto sąvoką, kartu su mokytoju/a tyrinėja vidinio konflikto priežastis.	A2.2 Kartu su mokytoju/a tyrinėja paauglystės kaip pereinamojo laikotarpio sudėtingumus.	A2.3 Savarankiškai pateikia situacijų pavyzdžių, kuriose jautė diskomfortą, vidinius ar išorinius konfliktus. Kartu su mokytoju/a analizuoja kaip neigiamas emocijas, situacijas lengviau išgyventi ar pakeisti jas pozityviomis.	A2.4 Pristato būdus kaip padėti sau vidinio konflikto atveju, kur kreiptis pagalbos jei situacija neišsprendžiama savarankiškai.
A3.1 Analizuoja emocinės ir fizinės sveikatos sąvokas ir jų prasmę žmogaus gyvenime.	A3.2 Pateikia pavyzdžių kaip kasdieniais veiksmais bei įpročiais palaikyti emocinę bei fizinę sveikatą.	A3.3 Kartu su mokytoju/a analizuoja ir diskutuoja apie žalingų įpročių padarinius žmogaus gyvenime.	A3.4 Pristato pavyzdžius kaip ugdytis sveiko gyvenimo būdo įpročius, parengia patarimus kaip pasakyti “ne” žalingiems įpročiams.
A4.1 Išmaniąsias technologijas naudoja laikydamasis/si asmens duomenų saugumo reikalavimų, paaiškina to svarbą.	A4.2 Paaiškina kokių taisyklių būtina laikytis norint saugiai ir mandagiai bendrauti, mokytis virtualioje erdvėje.	A4.3 Pateikia mokymosi virtualioje erdvėje pavyzdžių, geba rasti ir naudotis skirtingus mokymosi šaltinius virtualioje erdvėje.	A4.4 Virtualioje erdvėje esančiais šaltiniais naudojasi etiškai, moka tinkamai cituoti, įvardija šaltinį, kuriuo naudojosi.
B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.			
B1.1 Analizuoja konfliktų priežastis, ieško skirtingų konfliktų sprendimo būdų.	B1.2 Paaiškina išdavystės sąvoką, įvardija kokios emocijos kyla patyrus išdavystę.	B1.3 Paaiškina empatijos sąvoką ir jos svarbą žmogaus gyvenime. Pateikia pavyzdžių kuomet įsijautimas į Kito situaciją buvo svarbus ir prasmingas.	B1.4 Savarankiškai įvardija kodėl svarbu saugoti Kitą, nepakenkti nei jo fizinei, nei emocinei sveikatai.
B2.1 Įvardija keletą situacijų kada gali kilti konfliktas tarp vaikų ir tėvų.	B2.2 Kartu su mokytoju/a svarsto, diskutuoja kas yra konfliktas, kokios jo priežastys, kada jis kyla tarp vaikų ir kitų šeimos narių.	B2.3 Pateikia pasiūlymų kaip spręsti konfliktinę situaciją.	B2.4 Apmąsto autoriteto sąvoką, diskutuoja kodėl kartais norisi prieštarauti šeimos nariams, pateikia pavyzdžių kaip išvengti konfliktinių situacijų namuose arba joms kilus taikiai ir ramiai jas išspręsti.
B3.1 Savarankiškai apmąsto, grupėje diskutuoja kokie iššūkiai kyla bendraujant su nepažįstamu žmogumi, kodėl kartais sunku palaikyti dialogišką pokalbį.	B3.2 Kartu su mokytoju/a tyrinėja agresijos sąvoką, svarsto kokios jos atsiradimo priežastys.	B3.3 Reflektuoja patyčių klausimą, mokytojo/os padedami svarsto situacijas kada susidūrė su patyčiomis, kaip tokių situacijų išvengti.	B3.4 Diskutuodami grupėse sukuria dialogiško bendravimo taisykles, kuomet pašnekovas yra išklausomas ir gerbiamas. Reflektuoja dialogiško bendravimo svarbą.

B4.1 Paaškina patyčių virtualioje erdvėje žalą.	B4.2 Analizuoja ir pristato kokių taisyklių reikia laikytis bendraujant virtualioje erdvėje.	B4.3 Parašo mandagų laišką draugui virtualioje erdvėje.	B4.4 Parašo mandagų laišką mokytojui virtualioje erdvėje.
C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.			
C1.1 Svarsto argumentuoja šeimos institucijos svarbą, prasmę.	C1.2 Įvardija empatijos svarbą šeimos santykiuose, pateikia pavyzdžių.	C1.3 Kartu su mokytoju/a diskutuoja apie šeimose kylančias problemas, tyrinėja ir įvardija keletą būdų, kurie padėtų išvengti tarp šeimos narių kylančių konfliktų.	C1.4 Įvardija dialoginio kalbėjimosi, pokalbio, išklausymo, atjautos svarbą šeimos santykiuose, pateikia pavyzdžių.
C2.1 Įvardija diskusijos privalumus, pagrindines diskusijos taisykles.	C2.2 Dalyvaudamas diskusijoje savo teiginius argumentuoja.	C2.3 Diskutuoja ir svarsto apie klasėje kylančias konfliktines situacijas, įvardija būdų kaip dialogiškai kalbėtis, susitarti, ieškoti kompromiso.	C2.4 Kontraargumentuoja, jei su teiginius nesutinka, pagrindžia kodėl.
C3.1 Pateikia įvairių bendruomenių pavyzdžių, įvardija tarp jų esančius skirtumus ir panašumus.	C3.2 Analizuoja tolerancijos sąvoką. Svarsto, argumentuoja už atvirumą ir tolerantišką požiūrį į įvairias socialines ar religines bendruomenes.	C3.3 Įvardija keletą problemų, įtampų kurios kyla tarp skirtingų bendruomenių, pasiūlo būdų kaip būtų galima jų išvengti.	C3.4 Svarsto, argumentuoja, diskutuoja apie atviros, tolerantiškos visuomenės siekį ir prasmę.
C4.1 Įvardija kodėl dalis virtualioje erdvėje esančios medžiagos gali būti žalinga, destruktivi, pateikia pavyzdžių.	C4.2 Atsirenka jo/jos amžiaus tarpsniui tinkamus informacijos šaltinius. Kitiškai vertina įvairius šaltinius, pasirinkimą argumentuoja.	C4.3 Analizuoja ir pateikia pavyzdžių kaip kinas atskleidžia empatijos Kitam klausimą.	C4.4 Pateikia nacionalinio kino pavyzdžių, kuriuose analizuojamas empatijos klausimas.
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.			
D1.1 Svarsto ir įvardija žmogaus santykį su augalija, paaškina kodėl svarbu rūpintis augalais.	D1.2 Kuria strategijas padedančias saugoti augaliją, jas pristato.	D1.3 Diskutuoja, argumentuoja kodėl verta saugoti gamtą, rūpintis augalai, įvardija kokią naudą augalai teikia žmogui, kokie augalų poreikiai.	D1.4 Įvardija kokie augalai kelia pavojų žmogaus sveikatai, paaškina kaip šio pavojaus išvengti.
D2.1 Įvardija skirtumus tarp žmogaus ir gyvūno.	D2.2 Kuria strategijas padedančias saugoti gyvūnus, jas pristato.	D2.3 Diskutuoja, argumentuoja kodėl verta saugoti gyvūnus, jais rūpintis, paaškina kokie yra gyvūnų poreikiai.	D2.4 Paaškina už kokius gyvūnus (naminius ir laukinius) žmogus gali prisiimti atsakomybę, pateikia pavyzdžių.
D3.1 Kartu su mokytoju tyrinėja žmogaus	D3.2 Pateikia pavyzdžių iš savo kasdienybės kaip	D3.3 Diskutuoja, argumentuoja kokie yra	D3.4 Kuria strategijas kaip atrodys gamta jei ja

atsakomybės už gamtą klausimą, įvardija keletą pavyzdžių.	jis/ji konkrečiai rūpinasi gamta.	pagrindiniai ekologijos principai kasdieniniame gyvenime, juos pristato.	rūpinsimės, ir jei nesirūpinsime, įvardija pagrindinius skirtumus, pateikia rekomendacijas.
D4.1 Svarsto filmų apie gamtą naudą ir prasmę, paaiškina kodėl jie yra svarbūs.	D4.2 Kuria projektą į ką norėtų atkreipti dėmesį žmogaus ir gamtos santykiyje.	D4.3 Grupėje įgyvendina (filmuoja) projektą apie žmogaus ir gamtos santykį.	D4.4 Įgyvendintą (nufilmuotą) projektą pristato.

7-8 klasės

Pasiekimų lygiai			
A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo			
I	II	III	IV
A1.1 Supranta ir gali nusakyti asmens unikalumo svarbą.	A1.2 Ne tik supranta asmens unikalumo idėjos esmę, bet ir geba parinkti pavyzdžių apie asmens unikalumą iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	A1.3 Ne tik supranta asmens unikalumo idėjos esmę, bet ir geba parinkti pavyzdžių apie asmens unikalumą iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	A1.4 Kelia probleminius klausimus apie asmens unikalumą. Kūrybiškai ir kritiškai reflektuoja asmens unikalumui kylančias grėsmes.
A2.1 Supranta jausmų pažinimo svarbą ir geba artikuliuoti kylančius pagrindinius jausmus.	A2.2 Supranta jausmų pažinimo svarbą ir geba ne tik artikuliuoti kylančius pagrindinius jausmus, bet ir pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	A2.3 Supranta jausmų pažinimo svarbą ir ne tik geba artikuliuoti kylančius pagrindinius jausmus, bet ir pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	A2.4 Kelia probleminius klausimus apie proto ir jausmų santykį. Kūrybiškai ir kritiškai reflektuoja saikingos jausmų raiškos ugdymo problemas. Siekia protu valdyti jausmus.
A3.1 Suvokia pozityvios mąstysenos apie gyvenimą svarbą ir geba artikuliuoti fizinei bei psichologinei sveikatai kylančias grėsmes.	A3.2 Suvokia pozityvios mąstysenos apie gyvenimą svarbą ir geba ne tik artikuliuoti fizinei bei psichologinei sveikatai kylančias grėsmes, bet ir gali pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	A3.3 Suvokia pozityvios mąstysenos apie gyvenimą svarbą ir ne tik geba artikuliuoti fizinei bei psichologinei sveikatai kylančias grėsmes, bet ir gali pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	A3.4 Atsakingai svarsto sveikatos saugojimo, gyvenimo ir mirties santykio problemas, jaučiasi atsakingi ne tik už savo, bet ir kitų asmenų psichologinę bei fizinę sveikatą bei gyvybę.
A4.1 Suvokia ir geba artikuliuoti kompiuterinių žaidimų teikiamą naudą bei žalą.	A4.2 Ne tik suvokia ir geba artikuliuoti kompiuterinių žaidimų teikiamą naudą bei žalą, bet ir gali pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	A4.3 Ne tik suvokia ir geba artikuliuoti kompiuterinių žaidimų teikiamą naudą bei žalą, bet ir gali pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	A4.4 Geba pritaikyti kompiuterinius žaidimus mokymosi procesui pagilinti ir praplėsti. Geba atsakingai saugoti save ir kitus nuo destruktivaus galimo kompiuterinių žaidimų poveikio.
B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.			

B1.1 Supranta ir vertina draugystę kaip autentišką ryšį su kitu žmogumi.	B1.2 Supranta ir vertina draugystę kaip autentišką ryšį su kitu žmogumi, geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	B1.3 Supranta ir vertina draugystę kaip autentišką ryšį su kitu žmogumi, geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	B1.4 Kelia probleminius klausimus apie draugystę. Geba prisiimti atsakomybę už santykių su draugais kylančias problemas.
B2.1 Suvokia ir geba artikuliuoti empatiškos atjautos artimajam svarbą ir reikšmę.	B2.2 Suvokia ir geba artikuliuoti empatiškos atjautos artimajam svarbą ir reikšmę. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	B2.3 Suvokia ir geba artikuliuoti empatiškos atjautos artimajam svarbą ir reikšmę. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	B2.4 Liudija empatijos gebėjimą savo laikysena, pajėgia jautriai suprasti kitų žmonių jausmus ir stengiasi jiems padėti.
B3.1 Suvokia ir geba artikuliuoti galimo priešiško kitam kaip svetimam kilmės šaltinius.	B3.2 Suvokia ir geba artikuliuoti galimo priešiško kitam kaip svetimam kilmės šaltinius. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	B3.3 Suvokia ir geba artikuliuoti galimo priešiško kitam kaip svetimam kilmės šaltinius. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	B3.4 Liudija geranorišką santykio su svetimu laikyseną. Kitiškai ir kūrybiškai reflektuoja galimo priešiško svetimam fenomeną.
B4.1 Įsisąmonina ir geba artikuliuoti diskusijos su kitu žmogumi virtualioje erdvėje etines taisykles.	B4.2 Įsisąmonina ir geba artikuliuoti diskusijos su kitu žmogumi virtualioje erdvėje etines taisykles. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	B4.3 Įsisąmonina ir geba artikuliuoti diskusijos su kitu žmogumi virtualioje erdvėje etines taisykles. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	B4.4 Kitiškai ir kūrybiškai reflektuoja virtualiame bendravime kylančias problemas. Demonstruoja konstruktyvios ir geranoriškos laikysenos pavyzdį.
C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.			
I	II	III	IV
C1.1 Suvokia ir geba artikuliuoti šeimos bei tradicijos vertę ir prasmę.	C1.2 Suvokia ir geba artikuliuoti šeimos bei tradicijos vertę ir prasmę. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų	C1.3 Suvokia ir geba artikuliuoti šeimos bei tradicijos vertę ir prasmę. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų	C1.4 Geba kūrybiškai plėsti tradicijos sąvoką, geba pasiūlyti šeimyninio bendravimo formoms naujų konstruktyvių idėjų.
C2.1 Suvokia diskusijos su klasės draugais kaip tyrimo bendruomenę vertę. Geba joje dalyvauti.	C2.2. Diskusijoje su klasės draugais geba išklausti kitus, mokyti iš kitų.	C2.3 Diskusijoje su klasės draugais geba išklausti kitus, mokyti iš kitų. Geba pasiūlyti naujų idėjų.	C2.4 Diskusijoje su klasės draugais geba išklausti kitus, mokyti iš kitų. Geba pasiūlyti naujų idėjų. Bendraudamas su klasės draugais geba derinti gerą santykį su sąžiningos laikysenos principais.

C3.1 Suvokia ir geba artikuliuoti, kas yra alternatyvios bendruomenės.	C3.2 Suvokia ir geba artikuliuoti, kas yra alternatyvios bendruomenės. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	C3.3 Suvokia ir geba artikuliuoti, kas yra alternatyvios bendruomenės. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų,	C3.4 Kritiškai ir kūrybiškai reflektuoja alternatyvių bendruomenių santykio su tradicine bendruomene problemas. Geba skirti pagrįsto ir nepagrįsto maišto požymius.
C4.1 Žino savo amžiaus tarpsniui tinkamas TV ir radijo laidas.	C4.2 Žino savo amžiaus tarpsniui tinkamas TV ir radijo laidas. Geba jas aptarti su klasės draugais.	C4.3 Aktyviai domisi savo amžiaus tarpsniui tinkamomis TV ir radijo laidas. Geba jas aptarti su klasės draugais.	C4.4 Kritiškai ir kūrybiškai svarsto TV laidų ir radijo laidų teikiamą informaciją. Geba konstruktyviai pritaikyti mokymo procesui gilinti ir akiračiui plėsti. Atskiria galimas ideologines klišes.
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.			
D1.1 Suvokia ir artikuliuoja ,gamtos vaikų‘ sąvokos ypatybes.	D1.2 Suvokia ir artikuliuoja ,gamtos vaikų‘ sąvokos ypatybes. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	D1.3 Suvokia ir artikuliuoja ,gamtos vaikų‘ sąvokos ypatybes. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	D1.4 Demonstruoja pozityvaus santykio su gamta laikyseną. Priima amžiaus tarpsniui tinkamą atsakomybę už gamtos problemas.
D2.1 Suvokia ir artikuliuoja gyvūnų teisių prasmę ir svarbą.	D2.2 Suvokia ir artikuliuoja gyvūnų teisių prasmę ir svarbą. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	D2.3 Suvokia ir artikuliuoja gyvūnų teisių prasmę ir svarbą. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	D2.4 Demonstruoja pozityvaus santykio su gyvūnais laikyseną. Priima amžiaus tarpsniui tinkamą atsakomybę už gyvūnų teises.
D3.1 Suvokia klimato atšilimo keliamas globalines problemas.	D3.2 Suvokia klimato atšilimo keliamas globalines problemas. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	D3.3 Suvokia klimato atšilimo keliamas globalines problemas. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	D3.4 Suvokia klimato atšilimą ne tik kaip globalinę, bet ir kaip asmeninę problemą. Demonstruoja savo amžiaus tarpsniui tinkamą atsakingą laikyseną šiuo klausimu.
D4.1 Žino filmus, TV ar radijo laidas, internetinius portalus, kuriuose svarstomos ekologinės problemos.	D4.2 Domisi filmais, TV ar radijo laidomis, internetiniais portalais svarstančiais ekologines problemas.	D4.3 Domisi filmais, TV ar radijo laidomis, internetiniais portalais svarstančiais ekologines problemas, geba juos reflektuoti.	D4.4 Geba pasiūlyti naujų virtualių sprendimų ekologinių problemų gilesniam suvokimui.

9-10 klasės

Pasiekimų lygiai

A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo			
I	II	III	IV
A1.1 Geba teoriškai atskirti pagarbą sau nuo savimeilės.	A1.2 Geba teoriškai atskirti pagarbą sau nuo savimeilės. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	A1.3 Geba teoriškai atskirti pagarbą sau nuo savimeilės. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų	A1.4 Suvokia, kad asmens tapatumas priklauso nuo santykio su kitais žmonėmis., Geba kritiškai tai reflektuoti ir kūrybiškai atliepti.
A2.1 Supranta galimus žmogaus prigimties jausmų kraštutinumus ir geba tai artikuliuoti.	A2.2 Supranta galimus žmogaus prigimties jausmų kraštutinumus ir geba tai artikuliuoti. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	A2.3 Supranta galimus žmogaus prigimties jausmų kraštutinumus ir geba tai artikuliuoti. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų	A2.4 Demonstruoja Aristotelio nusakytą saikingo jausmų reguliavimo proto pagalba laikyseną. Kritiškai ir kūrybiškai svarsto saiko (aukso vidurio) ugdyme kylančias problemas.
A3.1 Suvokia ir geba artikuliuoti ataraksijos kaip sielos ramybės svarbą ir prasmę.	A3.2 Suvokia ir geba artikuliuoti ataraksijos kaip sielos ramybės svarbą ir prasmę. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	A3.3 Suvokia ir geba artikuliuoti ataraksijos kaip sielos ramybės svarbą ir prasmę. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	A3.4. Geba praktikuoti mąstymo kaip intelektualaus kelio ataksijos link pratimus. Suvokia ir praktikuoja knygų skaitymo kaip komtempliatyvaus susikaupimo patyrimą.
A4.1 Geba suvokti mokomosios medžiagos internete naudą ir galimą žalą. Žino apie internetinio nesaugumo grėsmes.	A4.2 Geba suvokti mokomosios medžiagos internete naudą ir galimą žalą. Žino apie internetinio nesaugumo grėsmes. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	A4.3 Geba suvokti mokomosios medžiagos internete naudą ir galimą žalą. Žino apie internetinio nesaugumo grėsmes. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	A4.4. Geba kritiškai mąstyti įvertinant konkrečias situacijas. Geba apsaugoti nuo internetinio nesaugumo pavojų ir kūrybiškai išnaudoti virtualios erdvės atveriamas ugdymosi galimybes.
B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.			
B1.1 Geba suvokti ir artikuliuoti santykiuose su draugais kylančias problemas: pasitikėjimo svarbą ir išdavystės galimybę, problemą kaip derinti duotą žodį jei jis kertasi su teisingumu.	B1.2 Geba suvokti ir artikuliuoti santykiuose su draugais kylančias problemas: pasitikėjimo svarbą ir išdavystės galimybę, problemą kaip derinti duotą žodį jei jis kertasi su teisingumu. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	B1.3 Geba suvokti ir artikuliuoti santykiuose su draugais kylančias problemas: pasitikėjimo svarbą ir išdavystės galimybę, problemą kaip derinti duotą žodį jei jis kertasi su teisingumu. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	B1.4 Geba suvokti ir artikuliuoti santykiuose su draugais kylančias problemas: Geba kritiškai, tačiau konstruktyviai įvertinti savo ir draugų laikyseną ir surasti pozityvius sprendimus.
B2.1 Suvokia supratingo tarpusavio santykio su tėvais svarbą ir vertę.	B2.2 Suvokia supratingo tarpusavio santykio su tėvais svarbą ir vertę.	B2.3 Suvokia supratingo tarpusavio santykio su tėvais svarbą ir vertę .	B2.4 Suvokia supratingo tarpusavio santykio su tėvais svarbą ir vertę. Geba

	Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	kritiškai vertinti savo elgesį. Išskylus problemos siekia surasti konstruktyvius sprendimus.
B3.1 Suvokia rūpesčio kitu netgi nepažįstamu žmogui svarbą ir vertę, geba tai artikuliuoti.	B3.2 Suvokia rūpesčio kitu netgi nepažįstamu žmogui svarbą ir vertę, geba tai artikuliuoti. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	B3.3 Suvokia rūpesčio kitu netgi nepažįstamu žmogui svarbą ir vertę, geba tai artikuliuoti. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	B3.4 Geba kelti probleminius klausimus apie rūpesčio etikos ir teisingumo santykio svarbą, geba liudyti savo supratimą realiais elgesio pavyzdžiais.
B4.1 Suvokia tinkamos distancijos su Kitu virtualioje erdvėje svarbą ir vertę.	B4.2 Suvokia tinkamos distancijos su Kitu virtualioje erdvėje svarbą ir vertę. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	B4.3 Suvokia tinkamos distancijos su Kitu virtualioje erdvėje svarbą ir vertę. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	B4.4 Sugeba išlaikyti tinkamą distanciją su Kitu ir geba plėsti akiratį, ugdyti kritinį ir kūrybinį mąstymą diskutuojant įvairiais klausimais su kitu virtualioje erdvėje.
C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.			
I	II	III	IV
C1.1 Suvokia ir artikuliuoja pagarbos šeimos protėviams vertę ir svarbą.	C1.2 Suvokia ir artikuliuoja pagarbos šeimos protėviams vertę ir svarbą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	C1.3 Suvokia ir artikuliuoja pagarbos šeimos protėviams vertę ir svarbą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	C1.4 Demonstruoja praktinį susidomėjimą, siekia nutiesti gijas tarp kartų, nepamirštant ir atsakingo tausojančio santykio su šalia esančiais šeimos nariais.
C2.1 Suvokia, kad verta pasimokyti iš nesutarimų su klasės draugais ir nuomonių įvairovės. Suvokia ir artikuliuoja, kad diskusijose su bendraamžiais reikia gerbti argumentą, o ne išorinį autoritetą.	C2.2 Suvokia, kad verta pasimokyti iš nesutarimų su klasės draugais ir nuomonių įvairovės. Suvokia ir artikuliuoja, kad diskusijose su bendraamžiais reikia gerbti argumentą, o ne išorinį autoritetą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	C2.3 Suvokia, kad verta pasimokyti iš nesutarimų su klasės draugais ir nuomonių įvairovės. Suvokia ir artikuliuoja, kad diskusijose su bendraamžiais reikia gerbti argumentą, o ne išorinį autoritetą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	C2.4 Demonstruoja pagarbą kritiniam mąstytumui ir argumentui. Sugeba mokytis iš grupės draugų kaip tyrimo bendruomenės. Kūrybiškai ir konstruktyviai sprendžia kylančias problemas.
C3.1 Suvokia filotopijos (meilės vietai kurioje gyveni) derinimo su	C3.2 Suvokia filotopijos (meilės vietai kurioje gyveni) derinimo su buvimo pasaulio piliečiu	C3.3 Suvokia filotopijos (meilės vietai kurioje gyveni) derinimo su buvimo pasaulio piliečiu	C3.4 Realiai geba derinti pagarbos savo tautos etniniam bruožams jausmą su pagarba kitų

buvimo pasaulio piliečiu vertę ir svarbą.	vertę ir svarbą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	vertę ir svarbą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	tautų etninėms ypatybėms. Kritiškai vertina santykių tarp tautų destruktivius aspektus. Sugeba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų tarpkultūrinės komunikacijos sprendimų.
C4.1 Suvokia ir artikuliuoja kitų asmenų duomenų apsaugos internete būtinumą. Suvokia kito žmogaus atvaizdų reprodukovimo problemas.	C4.2 Suvokia ir artikuliuoja kitų asmenų duomenų apsaugos internete būtinumą. Suvokia kito žmogaus atvaizdų reprodukovimo problemas. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	C4.3 Suvokia ir artikuliuoja kitų asmenų duomenų apsaugos internete būtinumą. Suvokia kito žmogaus atvaizdų reprodukovimo problemas. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	C4.4 Suvokia ir artikuliuoja kitų asmenų duomenų apsaugos internete būtinumą. Suvokia kito žmogaus atvaizdų reprodukovimo problemas. Geba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų problemos sprendimų.
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.			
D1.1 Suvokia ir geba artikuluoti vartotojiško santykio su gamtine aplinka pavojų.	D1.2 Suvokia ir geba artikuluoti vartotojiško santykio su gamtine aplinka pavojų. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	D1.3 Suvokia ir geba artikuluoti vartotojiško santykio su gamtine aplinka pavojų. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	D1.4 Suvokia ir geba artikuluoti vartotojiško santykio su gamtine aplinka pavojų. Geba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų problemos sprendimų.
D2.1 Suvokia ir artikuliuoja žmogaus ir gyvūnų santykių problematiškumą.	D2.2 Suvokia ir artikuliuoja žmogaus ir gyvūnų santykių problematiškumą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	D2.3 Suvokia ir artikuliuoja žmogaus ir gyvūnų santykių problematiškumą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	D2.4 Suvokia ir artikuliuoja žmogaus ir gyvūnų santykių problematiškumą. Geba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų problemos sprendimų.
D3.1 Supranta ir artikuliuoja aukštesnės ekologinės žmonijos savimonės vertę ir svarbą.	D3.2 Supranta ir artikuliuoja aukštesnės ekologinės žmonijos savimonės vertę ir svarbą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	D3.3 Supranta ir artikuliuoja aukštesnės ekologinės žmonijos savimonės vertę ir svarbą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	D3.4 Supranta ir artikuliuoja aukštesnės ekologinės žmonijos savimonės vertę ir svarbą. Geba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų problemos sprendimų.
D4.1 Žino multimodalius ekologinės savimonės ugdymo metodus.	D4.2 Žino multimodalius ekologinės savimonės ugdymo metodus. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš kasdienio gyvenimo ar TV laidų.	D4.3 Žino multimodalius ekologinės savimonės ugdymo metodus. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	D4.4 Žino multimodalius ekologinės savimonės ugdymo metodus. Geba kurti artefaktus ta tema ar pasiūlyti konstruktyvius sprendimus.

--	--	--	--

